

Monialainen johtaminen nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevissa palveluissa

Opinnäytetyö

LAB-ammattikorkeakoulu
Sairaanhoidaja (YAMK)
2024
Nea Pajala

Tiivistelmä

Tekijä(t) Pajala, Nea	Julkaisun laji Opinnäytetyö, YAMK	Valmistumisaika 2024
	Sivumäärä 29 + 29	
Työn nimi Monialainen johtajuus nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevissa palveluissa Opinnäytetyö YAMK		
Tutkinto ja koulutusala Sairaanhoidtaja (YAMK), Tulevaisuuden johtaja sosiaali- ja terveysalalla		
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli tutkia niitä monialaisessa johtamisessa huomioitavia erityispiirteitä, joita nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevissa palveluissa vaaditaan. Tarkoituksena lisäksi oli nostaa esiin niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita monialainen työskentely nuorten aikuisten kontekstissa johtamiselle osoittaa. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä ymmärrystä niistä erityispiirteistä, joita juuri monialaisen ja moniammatillisen työn johtamisessa tulisi kehittää ja joiden osaamiseen tulee panostaa nuoren aikuisen mielenterveyttä tukevissa palveluissa.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys käsitteli johtajuutta julkisella sosiaali- ja terveysalalla, monialaisuutta ja moniammatillisuutta, sekä nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevia palveluita. Huomiota kiinnitettiin myös siihen, miten termi ”nuori aikuinen” määritellään.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin kirjallisuuskatsausta. Aineisto kerättiin sähköisistä tietokannoista. Kirjallisuuskatsaukseen valikoitui seitsemän tutkimusta, neljä suomalaista, yksi yhdysvaltalainen, yksi kanadalainen ja yksi norjalainen. Aineistoon tehtiin induktiivinen sisällön analyysi ja tämän jälkeen tulokset käsiteltiin deduktiivisen päätelyn avulla, tutkimuskysymysten ohjaamana.</p> <p>Tutkimuksen tuotoksen perusteella nuorten aikuisten monialaisten palveluiden järjestämisessä ja monialaisessa johtamisessa on otettava huomioon nuoren aikuisen asiakaskokemus ja yksilöllisiä palvelutarpeet. Nuoren aikuisten palveluiden järjestämisen erityispiirteisiin, osallisuuteen, inklusioon ja palveluiden vastuullisuuteen on myös kiinnitettävä huomiota.</p> <p>Mikäli nuori aikuinen ei tule tarpeittensa kanssa kohdatuksi, eikä hänelle tarjota hänen tarvitsemiaan palveluita, hänellä on vaara pudota kokonaan palveluiden ulkopuolelle. Vaikutukset voivat olla pitkäkestoisia, sillä tulevaisuudessa kynnyksen avun hakemiseen voi edelleen kasvaa tai jopa estyy kokonaan.</p>		
Asiasanat nuori aikuinen, monialainen, moniammatillinen, johtaminen, mielenterveys,		

Abstract

Author(s)	Type of Publication	Published
Pajala, Nea	Master's thesis	2024
	Number of Pages	
29 + 29		
Title of Publication		
Multidisciplinary leadership in services that support the mental health of young adults		
Master's thesis		
Degree and field of study		
Master of Health Care, Leader of the Future in Social and Health Care		
Abstract		
<p>The purpose of this thesis was to investigate the special features to be considered in multidisciplinary leadership, which are required in services that support the mental health of young adults. The purpose was also to highlight the challenges and opportunities that multidisciplinary working in the context of young adults shows for leadership. The aim of the thesis was to increase the understanding of the special features that should be developed in the leadership of multidisciplinary and multiprofessional work, and the expertise that should be invested in services that support the mental health of young adults.</p> <p>The theoretical reference framework of the thesis dealt with leadership in the public social and health care sector, multidiscipline (multidisciplinary) and multiprofessionalism, and services supporting the mental health of young adults. Attention was also drawn to how the term "young adult" is defined.</p> <p>The research method of the thesis was a literature review. The material was collected from electronic databases. Seven studies were selected for the literature review, four Finnish, one American, one Canadian and one Norwegian. An inductive content analysis was performed on the data, and after that the results were processed using deductive reasoning, guided by the research questions.</p> <p>Based on the results of the research, in the organization and multidisciplinary management of multidisciplinary services for young adults, there must be consideration to the customer experience and individual service needs of young adults. Also, the special features of organizing services for young adults, participation, inclusion, and the responsibility of services must be addressed.</p> <p>If a young adult is not met with their needs, and if they are not offered the services they need, they risk falling completely outside the services. The effects can be long-lasting, as in the future the threshold for seeking help may continue to increase or even be blocked completely.</p>		
Keywords		
young adult, multidiscipline, multidisciplinary, multiprofessionalism, leadership, mental health		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Keskeiset käsitteet.....	2
2.1	Johtaminen julkisissa sosiaali- ja terveyspalveluissa	2
2.2	Monialaisuus - moniammatillisuus	3
2.3	Nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevat palvelut	4
3	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	7
4	Tutkimusprosessi, toteutus	8
4.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	8
4.2	Aineiston kerääminen ja rajaus.....	8
4.3	Aineiston analysointi.....	10
5	Tulokset.....	12
5.1	Millaisia erityispiirteitä monialaiselta johtamiselta vaaditaan nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevissa palveluissa	12
5.2	Millaisia mahdollisuuksia ja haasteita nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevien palveluiden järjestäminen tuo monialaiseen johtajuuteen	17
	Pohdinta	23
5.3	Luotettavuus ja eettisyys	23
5.4	Jatkotutkimushaasteet.....	23
	Lähteet	25

Liitteet

Liite 1. Aineisto

Liite 2. Sisällön analyysi

1 Johdanto

Nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveysongelmat ja päihteiden käytöstä johtuvat haitat ovat kasvaneet viimeaikaisten kyselytutkimusten mukaan. Tämän myötä tarve mielenterveyttä tukeville palveluille on nuorten ja nuorten aikuisten kohdalla lisääntyneet. Yhä useampi nuori ja nuori aikuinen on huolissaan omasta ahdistuneisuudestaan ja uupumuksestaan. Erilaiset mielenterveysongelmat vaikuttavat koko nuoren aikuistumiseen ja itsenäistymiseen ja ne näkyvät elämäntilanteissa ja elämän kulussa. Nuorten ongelmat ovat monialaisia, jolloin on tärkeää, että koko palvelurakenteessa kehitetään monialaista osaamista. (Huhta 2022, 163-164; Karjalainen ym.2022, 16, 18; Henderson ym. 2016, 9-10.)

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden tuottamista säätelee tiukasti lainsäädäntö. Kun palveluntarpeeseen vastataan asiakaslähtöisesti tarjontaa lisäämällä ja palveluihin pääsyä helpottamalla, lisääntyy samanaikaisesti myös palveluiden kysyntä. Sosiaali- ja terveysalan johtajat ovat jatkuvasti paineen alla, huomioon otettavia asioita on paljon, tekemisen tahti on kovaa ja toiminta on riippuvainen ammattitaitoisesta, koulutetusta henkilöstöstä. (Lehtonen ym. 2023, 26-32.)

Erityisesti nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevien palveluiden äärellä tapahtuvan monialaisen työn mielletään tarkoittavan nimenomaan vahvasti asiakaslähtöistä työtä, jonka tarkoituksena on vastata asiakkaan tarpeisiin ajantasaisesti ja mahdollisimman sujuvasti, niin sanotun ”yhden luukun periaatteella”. Monialaisessa vuorovaikutuksessa nuori aikuinen kohdataan kokonaisvaltaisesti. Monialaiselta johtamiselta vaaditaan erityisesti sujuvaa viestintää ja tiedonsiirtoa, palveluprosessien tuntemusta ja niiden kehittämiseen ja tehostamiseen paneutumista. Monialaisen työn johtamisen tulee olla työntekijöitä osallistavaa. (Timperi 2022, 40-41.)

Palveluiden kehittäminen ja uudistaminen sosiaali- ja terveys alalla on lisännyt erilaisten verkostojen ja verkosto-osaamisen tarvetta. Moniammatillisuuden ja monialaisen osaamisen vahvistuminen tarkoittaa myös uudenlaisten monialaisten organisaatioiden perustamista. Hajautettujen palveluiden ja erilaisten verkostojen johtamisessa vaaditaan uudenlaista johtamisosaamista. Se voi tarkoittaa fyysisesti eri yksiköissä sijaitsevien ja eri koulutuksen ja osaamisen omaavien työntekijöiden johtamista. (Niiranen & Lammintakanen 2014, 147-148).

Tässä opinnäytetyössä on avattu niitä erityispiirteitä, joita monialaisessa johtamisessa vaaditaan nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevissa palveluissa, sekä niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita nuorten aikuisten monialaiset palvelut tuovat monialaiseen johtajuuteen.

2 Keskeiset käsitteet

2.1 Johtaminen julkisissa sosiaali- ja terveystalveluissa

Sosiaali- ja terveystalveluiden johtamisessa (myöhemmin sote-johtaminen) julkisella sektorilla, on omat erityispiirteensä, verrattuna johtamiseen monessa muussa kontekstissa. Sote-johtamiseen vaikuttavat niin ihmisten tarpeet ja odotukset, kuin myös lainsäädäntö ja sote-alan ammattilaisten etiikka, arvot ja päämäärät. Sote-johtamista varjostaa hankaloituva työvoimapula, joka määrittelee ympäristöä, jossa sote-johtaminen tapahtuu. (Lehtonen ym. 2023, 23-24; Osborne, 2018, 226, 229.)

Sote-johtajuudessa näkyy monet syyt, joiden vuoksi sitä voidaan pitää aivan omana johtajuuden lajina. Sosiaalinen ja terveydellinen hyvinvointi ja myös sosiaali- ja terveysongelmat ovat riippuvaisia yksilön perimästä ja valinnoista, sekä yhteiskunnan rakenteista. Yksilöiden vaatimukset palveluita kohtaan kasvavat kaiken aikaa, eivätkä sote-alan resurssit tule koskaan riittämään kaikkien tarpeiden täyttämiseksi. Henkilöstöjohtamisen kannalta on haasteellista, mikäli työntekijä täydellisestikään työstään suoriutuneena ei koe riittävänsä. (Lehtonen ym. 2023, 26-27.)

Palveluita säätelee tiukasti lainsäädäntö, jolloin palveluiden tuottaminen ei ole johtajan välittävissä. Kun palveluntarpeeseen vastataan asiakaslähtöisesti tarjontaa lisäämällä ja palveluihin pääsyä helpottamalla, tämä lisää samanaikaisesti palveluiden kysyntää. Kaiken aikaa myös media seuraa tarkasti niin sote-palveluiden onnistumista, kuin siinä esiintyviä ongelmiakin. Sote-johtajat ovat jatkuvasti paineen alla, huomioon otettavia asioita on paljon, tekemisen tahti on kovaa ja toiminta on riippuvainen ammattitaitoisesta, koulutetusta henkilöstöstä. (Lehtonen ym. 2023, 26-32.)

Sote-johtamisessa vaaditaan jatkuvaa uudistumista ja johtamisosaamisen kehittämistä, toimintaympäristön jatkuvan muutoksen ja organisaatioiden uudistusedellytysten vuoksi. Johtajuutta tukee työyhteisön mahdollisuus kaiken aikaa ylläpitää ja kehittää omaa osaamistaan. Tähän tarvitaan organisaation sisällä oppimista tukeva toimintaympäristö. Johtamisen onnistumista tukee johtajan mahdollisuus ylläpitää ja hankkia omaa osaamistaan myös yli organisaatorajojen ja mahdollisuutena toimia oman organisaationsa edustajana. Sote-johtajuus on muuttuva tehtäväalue, johon sisältyy yhä enemmän monialaiset verkostot ja moniammatilliset työyhteisöt, useissa eri toimipisteissä. (Niiranen 2014, 53-54; Frich & Spehar 2018, 3.)

Sote-johtamiseen kuuluu henkilöstön perustehtävän johtaminen, henkilöstön osaamisen ja ammattitaidon johtaminen ja jatkuvan uudistumisen toteuttaminen. Sote-johtajuus on keskeinen sote-organisaation tehtävistä, johon tarvitaan johtajuusosaamisen lisäksi tuki, sekä

omilta työntekijöiltä, että omilta johtajilta. Lisäksi tarvitaan verkostoja, niin organisaation sisältä, kuin ulkopuoleltakin. Sote-johtamiseen vaikuttaa vahvasti eri toimintaympäristöistä esiin tulevat muutospaineet. (Niiranen & Lammintakanen 2014, 144, Frich & Spehar 2018, 3.)

Palveluiden kehittäminen ja uudistaminen sote-alalla on lisännyt erilaisten verkostojen ja verkosto-osaamisen osuutta. Moniammatillisuuden ja monialaisen osaamisen vahvistuminen tarkoittaa myös uudenlaisten monialaisten organisaatioiden perustamista. Hajautettujen palveluiden ja erilaisten verkostojen johtamisessa vaaditaan uudenlaista johtamisosaamista. Se voi tarkoittaa fyysisesti eri yksiköissä sijaitsevien ja eri koulutuksen ja osaamisen omaavien työntekijöiden johtamista. (Niiranen & Lammintakanen 2014, 147-148; Frich & Spehar 2018, 3).

2.2 Monialaisuus - moniammatillisuus

Mitä tarkoitetaan monialaisuudella tai moniammatillisuudella? Käsite ”monialaisuus” rinnalla käytetään käsitettä ”moniammatillisuus” toisinaan samaa tarkoittavina, toisinaan taas eri merkityksellisinä käsitteinä. Käsitteet ovat haasteellisia, sillä ne ovat samanaikaisesti yhteisöllisiä ja yksilöllisiä. Usein puheessa käytetään käsitteitä verkostoituminen ja moniammatillinen yhteistyö. Kummankin sanan etuliite ”moni-” kuvaa sitä, että jotakin on enemmän kuin yksi. Merkitysero syntyykin sanojen loppuosista: alaisuus ja ammatillisuus, jotka kuvaavatkin eri tasoja, jotka ovat sidoksissa toisiinsa. (Katajamäki 2010, 157-158.)

Monialaisuudella voidaan käsittää kuvattavan useita eri aloja sisällään pitävää osaamista. Monialaisuus sote-alalla on eri tieteiden hyödyntämistä osaamisen perustana, joka näyttäytyy eri alojen kanssakäymisenä, eli moniammatillisuutena. Moniammatillisuudella voidaan siis ymmärtää ryhmän toiminta, jossa konkreettisesti eri ammattiryhmät käyvät vuorovaikutusta, siten, että kukin ryhmän jäsen täydentää ryhmän osaamista oman alansa viitekehyksestä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Moniammatillisuus ei siis tarkoita yksilön laaja-alaista substanssiosaamista, vaan työelämätaitoa, jossa jokaisen osaamisella on oma paikkansa monialaisen työn mahdollistamiseksi. Monialaisuus ja moniammatillisuus siis kietoutuvatkin vahvasti toisiinsa. (Katajamäki 2010, 158-159.)

Sosiaali- ja terveysalan yhteistoimijudessa edellytetään monialaista osaamista. Monialaisessa toimijudessa korostuu asiakaslähtöisyys, yhteistyötaidot, palvelujärjestelmien tuntemus, eettisyys ja vahva arvoperusta. Moniammatillinen yhteistyö asiakaslähtöisesti on tärkeä monialaisen työn osaamisalue. Monialaisuutta tarkasteltaessa, nähdään myös asiakkaan itsensä osallisuus omaan tilanteeseensa keskeisenä monitoimijuiden eettisenä

periaatteena. Asiakslähtöisen toiminnan voidaan katsoa olevan mahdotonta ilman monialaisuutta ja moniammatillista yhteistyötä. (Timperi 2022, 40-41, 48-49.)

Monialasta työtä tehdessä on tärkeää, että ammattilaiset tunnistavat toisten ammatillisen osaamisen ja asiantuntijuuden. Luottamuksellinen moniammatillinen yhteistyö syntyy juuri asiantuntijuuden jakamisesta. Toisten ammattilaisten roolin tunteminen ja asiantuntijuuden hyödyntäminen yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi, lisää myös ymmärrystä ja tietoa palvelujärjestelmän kokonaisuudessa, sekä lainsäädännön vaikutusta palveluihin. Moniammatillisuus ja monialaisuus ovat edellytyksiä asiakkaan kokonaisvaltaiseen palvelutarpeeseen vastaamisessa. (Timperi 2022, 49.)

Monialaisen työn mielletään tarkoittavan nimenomaan vahvasti asiakslähtöistä työtä, jonka tarkoituksena on vastata asiakkaan tarpeisiin ajantasaisesti ja mahdollisimman sujuvasti, niin sanotun ”yhden luukun periaatteella”. Monialaisessa vuorovaikutuksessa nuori aikuinen kohdataan kokonaisvaltaisesti. Monialaiselta johtamiselta vaaditaan erityisesti sujuvaa viestintää ja tiedonsiirtoa, palveluprosessien tuntemusta ja niiden kehittämiseen ja tehostamiseen paneutumista. Monialaisen työn johtamisen tulee olla työntekijöitä osallistavaa. (Timperi 2022, 40-41.)

Monialaisen johtamisen tavoitteena on mahdollistaa moniammatilliselle henkilöstölle yhteistyö ja tavoitteellinen toiminta. Haasteita näyttäytyy, kun johdettavat verkostot ovat suuria ja useisiin toimipaikkoihin sijoittuvia. (Määttä ym. 2019, 88.) Monialaisessa johtajuudessa johtaja huolehtii, että sovittuja rakenteita noudatetaan. Johtajalta vaaditaan kykyä osallistaa työntekijät kehittämiseen. Koska monialaista työtä tehdään moniammatillisesti, tulee johtajan huolehtia, ettei hän asetu johtajuudessaan erityisesti oman ammatti-identiteetin edustajien puolustajaksi. (Frich & Spehar 2018, 3; Hujanen ym. 2020, 145-146.)

Monialaisessa johtajuudessa haasteena on erityisesti mahdollisten palveluiden yhteensovittamisen ongelmat, joihin tulee puuttua, vaikka tapauksessa joutuisi ”astumaan toisen tonville”. Monialainen johtajuus antaa mahdollisuuden oppia muilta toimijoilta. Se haastaa kuitenkin siinä, että omaa vastuualuetta tulee suojella. Yhteistyön sujumista tulee arvioida laajemmin, kuin pelkästään johtamisen näkökulmasta. (Frich & Spehar 2018, 3; Hujala, ym. 2020, 146.)

2.3 Nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevat palvelut

Se, kuka on nuori aikuinen, voidaan määritellä monesta näkökulmasta. Nuorisolain mukaan nuori on alle 29-vuotias henkilö (Nuorisolaki 1285/2016, 3§), kun taas esimerkiksi YK määrittelee, että nuori on 15-24-vuotias (Huttunen 2016). Myös aikuisuuden ikärajaa voidaan

määritellä eri näkökulmista, kuitenkin yleisimmin täysi-ikäisyyttä säätelee laki ja täysi-ikäinen on Suomessa 18 vuotta täyttänyt henkilö (Laki holhoustoimesta 442/1999, 2§).

Nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevat palvelut ovat suunnattuja nimenomaisesti nuorelle aikuiselle. Eri tahot järjestävät palveluita eri ikärajoin, esimerkiksi nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluina tai nuorten aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluina. Keski-Uudenmaan Hyvinvointialueen nuorten aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluiden asiakasohjaus on tarkoitettu 18-29-vuotiaille, kun taas Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen mielenterveys- ja päihdepalvelut ovat 18-24-vuotiaille (Keusote 2023), Helsingin kaupungin nuorisoasema 13-23-vuotiaille (Helsingin kaupunki 2023), Tampereen missio 16-29-vuotiaille (Tampere missio) tai Itä-Uudenmaan hyvinvointialue 13-21-vuotiaille (Itä-Uusimaa 2023).

Uusimpien koulukyselytutkimusten mukaan nuorten huoli omasta mielenterveydestään on lisääntynyt. Nuoret kokevat yhä useammin ahdistuneisuutta, uupumusta ja päihteiden käytöstä johtuvia ongelmia. Näin mielenterveys- ja päihdepalveluiden tarve nuorten kohdalla on lisääntynyt. Mielenterveydenongelmat vaikuttavat suuresti nuoren aikuistumiseen, elämän kulkuun ja itsenäistymiseen. Nuorten kohdalla on myös yleistä, että mielenterveys- ja päihdeongelmat, sekä muut elämän haasteet, kulkevat käsikädessä. Nuorten mielenterveys- ja päihdehaasteiden selättämiseksi on tärkeää, että palveluita ja palveluiden johtamista kehitetään monialaisesti, työntekijöiden osaamisesta ja nuoren kohtaamiseen tarvittavista taidoista huolehditaan. (Huhta 2022, 163-164; Karjalainen ym.2022, 16, 18; Henderson ym. 2016, 9-10.)

Nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevissa palveluissa tulee ottaa huomioon nuoren koko elämäntilanne ja erilaisten tukitoimien tarpeet, jotta heitä voidaan auttaa eteenpäin elämässä. Hoidon piiriin hakeutumisen ja avun vastaanottamisen tulisi olla matalakynnyksistä. Palveluiden tuottamisen ja kehittämisen tulisi olla monialaista, siten, että mahdollisten mielenterveys- ja päihdeongelmien lisäksi nuoren aikuisen kohdalla tuettaisiin kokonaisvaltaisesti nuorta tämän elämäntilanteessa. (Henderson ym. 2016, 9-10; Huhta 2022, 164, 167.)

Nuorten aikuisten palvelutarve on usein monitahoinen, eikä nuori itse välttämättä löydä juuri tarvitsemaansa palvelua hakeutuakseen sinne. Tarvitaan järjestelmien tuntemusta, niin terveyden, kuin osallisuuden ja elämänhallinnankin edistämiseksi. Nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevien palveluiden erityispiirteet nousevat nuoren aikuisen omista tarpeista ja palveluilla on tärkeä merkitys nuorten aikuisten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Nuoren aikuisen ikävaiheessa mielenterveyshäiriöt ja haitalliset elämäntavat ovat varsin yleisiä. On tärkeää, että nuoren aikuisen oma asiantuntijuus on lähtökohta palveluiden järjestämiselle

ja kehittämiselle. (Henderson ym. 2016, 9-10; Karvonen ym. 2018, 27, 49; Häikiö & Kallinen 2018, 103 108-110.)

3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimusten ja hyvinvointikyselyiden mukaan nuoret kokevat yhä useammin ahdistuneisuutta, uupumusta ja päihteiden käytöstä johtuvia ongelmia (THL 2023), syrjäytyminen on kasvussa (Aluehallintovirasto 2024). Näin monialaisten palveluiden ja erityisesti mielenterveyttä tukevien palveluiden tarve nuorten kohdalla on lisääntynyt. (Huhta 2022, 163-164; Karjalainen ym.2022, 16, 18.)

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää niitä monialaisessa johtamisessa huomioitavia erityispiirteitä, joita nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevissa palveluissa, asiakkaiden kanssa monialaisessa työskentelyssä vaaditaan, sekä niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita monialainen työskentely nuorten aikuisten kontekstissa johtamiselle osoittaa.

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä ymmärrystä niistä erityispiirteistä, joita juuri monialaisen ja moniammatillisen työn johtamisessa tulisi kehittää ja joiden osaamiseen tulee panostaa nuoren aikuisen mielenterveyttä tukevissa palveluissa. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia erityispiirteitä monialaiselta johtamiselta vaaditaan nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevissa palveluissa
2. Millaisia mahdollisuuksia ja haasteita nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevien palveluiden järjestäminen tuo monialaiseen johtajuuteen.

4 Tutkimusprosessi, toteutus

4.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsauksen oleellisin tehtävä on tutkia ja arvioida jo olemassa olevaa tietoa, analysoida teoriasta saatua informaatiota, samalla uutta tietoa luoden. Kirjallisuuskatsaus määritellään tutkimustavaksi, jonka avulla tutkitaan aikaisempia alkuperäistutkimuksia (Vilka 2023,19). Kirjallisuuskatsauksia on tyypiltään erilaisia, kuvailevat kirjallisuuskatsaukset, systemaattiset kirjallisuuskatsaukset, sekä määrälliset meta-analyysit ja laadulliset meta-synteesit. Riippumatta, mistä kirjallisuuskatsauksen tyypistä on kyse, se sisältää aina aineiston keräämisen, arvioinnin ja aineistosta tehdyn synteesin ja analyysin. (Suhonen ym. 2016, 7-8.)

Tämä opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yksi yleisimmin käytetty kirjallisuuskatsauksien muoto. Se ei vaadi tiukkoja ja tarkkoja sääntöjä. Tutkittavaa ilmiötä kuvataan laaja-alaisesti ja tutkittavan ilmiön ominaisuuksia luokitellaan tutkimuskysymysten johtamana, ja mahdollisesti saadaan aikaan uusia tutkittavia ilmiöitä. (Vilka 2023, 45-46; Salminen 2011, 6.)

Tutkimusmenetelmänä kuvaileva kirjallisuuskatsaus on aiempien tutkimusten tuoman tiedon yhteen kokoamista, sen kuvailemista ja tarkastelemista jäsentyneesti. Sen tarkoitus on ilmiön kuvaamista ymmärtämiseen perustuen ja uutta luotettavaa tietoa tuottaen. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen käyttäminen tutkimusmenetelmänä, edellyttää tutkijalta menetelmän vaiheiden ja tutkittavan ilmiön tuntemista. (Vilka 2023, 20-22, 45-46; Kangasniemi ym. 2013, 299.)

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tyyppejä on myös useita. Tässä opinnäytetyössä käytettiin kartoittavaa ja kriittistä kirjallisuuskatsauksen tyyppiä. Kartoittavalla katsaustyyppillä pyritään muodostamaan yhtenäinen käsitys jo olemassa olevasta tiedosta ja löytämään mahdollisia puutteita ja aukkoja. Kriittisellä katsaustyyppillä pyritään erityisesti osoittamaan aiheesta uusia tutkimustarpeita, sekä luomaan aiheesta käsitteistöä ja teoreettisia perusteita. (Vilka 2023, 28; Suhonen ym. 2016, 8-10.)

4.2 Aineiston kerääminen ja rajaus

Eri tietokantoihin suoritettiin testihakuja erilaisin hakusanoin. Haut rajattiin sisäänotto- ja poissulkukriteerein (Taulukko 1). Hakuja suoritettiin lopullisiksi tietokannoiksi valikoituneiden LUTPrimo, FINNA ja Pubmed lisäksi myös CINAHL, ja Google Scholar -tietokannoista. Tietokantojen lisäys ei kuitenkaan tuonut lisää sopivia aineistoja, joten tässä opinnäytetyössä aineiston kerääminen on esitetty LUTPrimo, FINNA ja Pubmed -tietokantojen osalta

(Taulukko 2). Kirjallisuuskatsaukseen pyrittiin löytämään mukaan kaikki kelpoisuuskriteerit täyttävä aineisto (Valkeapää 2016, 56). Mukaan otettavien alkuperäisten artikkelien soveltuvuutta pyrittiin kuvaamaan ja arvioimaan monipuolisesti. (Vilkkä 2023, 130-133, 163, 167-169.)

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
-Nuorten aikuisten monialaisiin mielenterveyden ja/tai päihteisiin liittyviin haasteisiin liittyvä -Vähintään väitöskirja tasoinen tutkimus -Aikavälillä 2013-2024 -Julkaisukieli suomi, englanti -Saatavana sähköisessä muodossa -Luettavissa ilmaiseksi	-Ei nuorten aikuisten monialaisiin mielenterveyteen ja/tai päihteisiin liittyviin haasteisiin liittyvä -Maisteri tai ammattikorkeakoulutasoinen tutkimus -Ennen vuotta 2013 julkaistu -Julkaisukieli muu, kuin suomi, englanti -Ei saatavana sähköisessä muodossa -Maksullinen

Taulukko 1 Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Tietokannoista tehtyjen hakujen tuloksena tähän opinnäytetyöhön valikoitui aineistoksi seitsemän tutkimusta, neljä suomalaista, yksi kanadalainen, yksi norjalainen ja yksi yhdysvaltalainen, jotka ovat kaikki kuvattuina liitteessä 1.

TIETOKANTA	HAKUSANAT	HAKUTULOKSET	JÄLJELLE, kun poistettu:
			Ei sovi aikahaarukkaan Eivät vähintään väitöskirjatasoisia Eivät liity nuorten aikuisten haasteisiin Ei saatavilla sähköisesti ja ilmaiseksi Samankaltaisuudet poistettu
LUT primo	nuorten AND aikuisten AND mielenterv* OR päihde*	688	1

FINNA	nuor* and aikui* and palvelu*	1895	2
FINNA	nuor* aikui* johta*	2048	1
Pubmed	mental health care multidisciplinary leadership young adult*	16	1
Pubmed	mental health care "complex needs" "young adult*"	48	2

Taulukko 2 Haut tietokannoista

4.3 Aineiston analysointi

Tutkimuskysymykset määrittivät aineiston analyysia. Aineisto käsiteltiin monipuolisesti siten, että aineistoa on esitelty kuvailevalla luokituksella, tutkimuskysymysten ohjatessa luokittelua (Kangasniemi & Pölkki 2016, 82-87; Tuomi & Sarajärvi 2017, 214). Tässä opinnäytetyössä aineistoon on suoritettu induktiivinen sisällön analyysi, jonka avulla alkuperäisistä tutkimuksista on tuotu keskeisistä tuloksista, opinnäytetyön tutkimuskysymyksien valossa merkityksellisin tieto näkyväksi (Tuomi & Sarajärvi 2017, 215). Tämän jälkeen tuloksia on käsitelty deduktiivisen päättelyn avulla.

Induktiivisella sisällön analyysillä tarkoitetaan analyysin muotoa, jolla kerätystä tutkimusaineistosta luodaan teoreettinen kokonaisuus (Tuomi & Sarajärvi 2017, 218). Tämän opinnäytetyön tutkimusaineisto on luettu useampaan kertaan ja analyysissä on keskitytty tutkimusten tuloksiin. Aikaisempien tutkimusten tuloksista on etsitty tämän opinnäytetyön kannalta oleelliset analyysiyksiköt, jotka tässä opinnäytetyössä olivat virkkeitä tai virkkeen osia. Tämän jälkeen tutkimusyksiköt on pelkistetty, eli redusoitu (Tuomi & Sarajärvi 2017, 251). Induktiivinen sisällön analyysi on raportoitu kokonaisuudessaan liitteessä 2.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
"identified therapeutic alliance and health care staf showing empathy and non-judgement as being of high importance for individuals accessing substance use disorder treatment"	Empaattinen ja tuomitsematon kohtaaminen on tärkeää
"Nuoren toimintaan kohdistuva kontrollointi erilaisia ehtoja ja pakkoja asettamalla saa aikaan kaventuneen toimijuuden kokemuksen ja saattaa karkottaa nuoren palveluverkoston ulottumattomiin."	Nuoren kokema kontrolli saattaa karkottaa nuoren palveluiden piiristä.

Taulukko 3 Esimerkki pelkistämisestä eli redusoinnista

Pelkistyksen jälkeen aineisto on klusteroitu eli ryhmitelty. Pelkistetyt analyysiyksiköt on ryhmitelty omiksi alaluokikseen. Ryhmittelyjen jälkeen aineisto on abstrahointi, jolloin alaluokat ovat ryhmitetty ja on muodostunut yläluokkia ja näin tutkimusaineistosta on saatu käsitteellisempi ja teoreettisempi kuvaus. (Tuomi & Sarajärvi 2017, 255-263.) Sisällön analyysin jälkeen tutkimuksen tulokset on kuvattu monipuolisesti ja johdonmukaisesti tutkijan omaa päättelyä käyttäen, tutkimuskysymysten valossa tietoon syventyen (Vilkkä 2023, 283).

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Empaattinen ja tuomitsematon kohtaaminen on tärkeää	Kohtaaminen
Nuoren kokema kontrolli saattaa karkottaa nuoren palveluiden piiristä.	Holhoamisen tunne

Taulukko 4 Esimerkki ryhmittelystä eli klusteroinnista

Alaluokka	Yläluokka
Kohtaaminen	Asiakaskokemus
Holhoamisen tunne	

Taulukko 5 Esimerkki abstrahoinnista

5 Tulokset

5.1 Millaisia erityispiirteitä monialaiselta johtamiselta vaaditaan nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevissa palveluissa

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen johdattamana, tässä kirjallisuuskatsauksena tehdyssä opinnäytetyössä, tuli selvittää niitä erityispiirteitä, joita juuri monialaiselta johtajuudelta vaaditaan nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevien palveluiden johtamisessa. Kirjallisuuskatsaukseen valikoitui seitsemän tutkimusta. Tutkimusaineistoon tehdyn induktiivisen sisällön analyysin tuloksena syntyi kuusi yläluokkaa, asiakaskokemus, nuoren aikuisen palvelutarpeet, nuoren aikuisen osallisuus, palveluiden järjestäminen, inklusio ja vastuullisuus, joiden ohjaamana tuloksia on tutkimuskysymysten ohjaamina seuraavaksi käyty läpi. Kirjallisuuskatsauksessa on pyritty nostamaan esiin niitä nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevien palveluiden järjestämisen ja monialaisen työn tekemisen erityispiirteitä, joita monialaisessa johtajuudessa tulee huomioida.

Kaikkien tutkimusten osalta asiakaskokemus nousi keskeiseksi tekijäksi, jolla on vaikutusta nuorten aikuisten mielenterveyspalveluiden onnistumiseksi. Vuorovaikutuksen merkitys nähtiin tärkeäksi (Glowacki ym. 2022, 11; Juvonen 2015, 103; Käyhkö & Armila 2022, 282). Nuoren aikuisen on tärkeää tulla kuulluksi ja ymmärretyksi, koska kuulluksi tulemattomuuden kokemus saattaa aiheuttaa nuoren aikuisen kohdalla jopa vaikenemisen (Glowacki ym. 2022, 12; Juvonen 2015, 84, 102; Ådnes & Steihaus 2016, 4; Kallio 2023, 92).

Asiakaskokemuksen vaikutus on kauas johtoinen. Epäonnistuneet asiakaskokemukset estävät nuoren aikuisen palveluiden piiriin hakeutumista tulevaisuudessa, kun taas hyvät asiakaskokemukset lisäävät palveluiden piiriin hakeutumisen luontevuutta myös jatkossa. Huonot asiakaskokemukset, luottamuksen puute ja tunne, ettei ole tullut kuulluksi ja ymmärretyksi, eivät lisää myönteisyyttä palveluita kohtaan. Tämä vaikuttaa tulevaisuudessakin luottamussuhteen rakentumiseen. Toisinaan, vaikka nuori aikuinen ei tavoita palvelun tarkoitusta, hän saattaa pelätä menettävänsä kontaktin kokonaan, jos ei tottele ammattilaista. (Toiviainen 2021, 71, 74-75, 84; Bounds ym. 2020, 9-10, Ådnes & Steihaus 2016, 5.)

Tutkimustuloksissa nousi esiin erityisesti vuorovaikutuksen, kohtaamisen ja luottamuksen merkitys asiakaskokemuksen määrittelemisessä. Yhtä tärkeäksi nousi kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisen kokemus. Vuorovaikutustaidot, sosiaaliset taidot ja yhteistyön rakentamisen taidot asiakaskontaktissa ovat merkityksellisiä, ja nämä tulee ottaa huomioon johtamisessa.

Asiakaskokemusta johdettaessa monialaisessa työssä tulee asiakaskokemusta mitata. Asiakkailta tulee johdonmukaisesti kerätä palautetta saadusta palvelusta. Johtamisen kannalta

on keskeistä, että saatua palautetta käsitellään organisaation sisällä, tuloksia raportoidaan henkilöstölle ja palveluita kehitetään saadun palautteen mukaan. Johtaja innostaa ja kannustaa henkilökuntaa muistuttamaan asiakasta antamaan palautetta ja olemaan mukana aktiivisesti palveluiden kehittämisessä. (THL 2024.)

Asiakaskokemuksen johtamisen osaaminen voidaan siis ajatella olevan keskeinen monilaiselta johtajuudelta vaadittava taito. Nuorten aikuisten palveluiden osalta tarvitaan myös ymmärrystä nuoren aikuisen monilaisista palvelutarpeista ja osaamista kuulla ja huomioida nämä tarpeet asiakaskokemuksen paranemiseksi. Monialainen johtaminen vaatii näin ollen myös osaamisen johtamisen taitoja, työntekijöiden osaamisen ja kehittymisen ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi. Monilaiselta johtajuudelta vaaditaan resurssien luomista työntekijöiden ammatillisen kehittymisen mahdollistamiseksi.

Toisena yläluokkana kaikkien tutkimusten osalta esiin nousikin nuoren aikuisen palveluiden tarpeet. Kun nuoren aikuisen palveluiden tarpeita kartoitetaan, tulee ymmärtää, että jokainen nuori aikuinen on oma yksilönsä ja haasteet ovat yksilöllisiä. Vaikka nuoret aikuiset keskeisesti ovatkin varsin samanoloisessa elämän vaiheessa, aikuisuuden alussa, jossa itsenäistymisen paineet, oman elämän polun ja urapolun suunnittelu ja niiden eteenpäin vieminen ovat keskeisessä roolissa, tulee nuori aikuinen nähdä yksilönä. Julkisissa keskusteluissa nuorten tarpeet nähdään usein liian stereotyyppisesti. (Glowacki ym. 2022, 11; Käyhkö & Armila 2022, 282; Kallio 2023, 107.)

Nuorten aikuisten monialaisten palvelun tarpeiden äärellä työskentelyssä on monialaisen johtajuuden näkökulmasta tärkeää, ettei ennalta määriteltäisi nuoren aikuisen palvelutarvetta stereotyyppisesti, vaan mentäisiin nuoren lähelle ja annettaisiin hänen itsensä kertoa omat yksilölliset tarpeensa. Myös palveluiden kriteerien kohdalla olisi tärkeää, että niissä voisi olla joustavuutta siten, että palveluiden piiristä ei putoaisi he, jotka palveluista eniten hyötyisivät.

Usein esimerkiksi itsenäisen asumisen haasteet kytkeytyvät muiden elämän osa-alueiden vaikeuksiin. Onkin tärkeää, että nuoren aikuisen palveluntarvetta arvioitaessa nuori aikuinen otetaan huomioon kokonaisvaltaisena monilaisine haasteineen. Nuori aikuinen voi itse kokea monialaisten haasteittensa vuoksi syrjäytymisen tunnetta, kun palvelutarpeisiin ei vastata samanaikaisesti. Esimerkiksi päihdeongelman kanssa kaappaileva nuori aikuinen saattaa kokea palveluiden katkeamista siksi, että mielenterveysongelmaa ja päihdeongelmaa hoidetaan erillisinä ongelmina. Myös kouluinstituution ulkopuolella olevat nuoret aikuiset jäävät herkästi muidenkin palveluiden ulkopuolelle. Vakavimmin oireilevat vetäytyvätkin useammin palveluiden piiristä. (Juvonen 2015, 100; Kallio 2023, 96, 107-108; Bounds ym. 2020, 9; Ådhanes & Steihaus 2016, 3, 5).

Monialaisen johtamisen kannalta on tärkeää vahvistaa organisaation ja työyhteisön ymmärrystä siitä, että nuoren hakeutuessa palveluihin yhden haasteensa kanssa, tulee palveluiden tarve kuitenkin arvioida myös mahdollisten muiden haasteiden osalta. Esimerkiksi, mikäli nuori tulee palveluihin hakeakseen apua ahdistuneisuuteensa ja vain tätä alettaisiin hoitaa, voisi taustalla mahdollisesti vaikuttavat taloudelliset haasteet, riippuvuus, arjen hallinnan haasteet, työttömyys, sosiaalisten suhteiden vähyys tai vaikka krooniset kivut jäädä huomioimatta, eikä näin ollen todennäköisesti ahdistuksen hallintaankaan juuri voitaisi vaikuttaa.

Valitettavan usea nuori aikuinen kokee, ettei omaan hoitoon ole mahdollisuutta vaikuttaa. Nuoren aikuisen kokonaisvaltaisen palvelutarpeen äärelle ei pysähdytä riittävästi. Nuori aikuinen toivoo kokonaisvaltaista lähestymistä omien haasteittensa kanssa ja tämän tiedetään tutkimusten valossa olevan erityisen hyödyllistä. (Kallio 2023, 96; Ådnanes & Steihaus 2016, 3, 6; Glowatski ym. 2022, 11.)

Osallisuudesta puhutaan julkisessa keskustelussa paljon. Nuorten aikuisten osallisuus nousikin niin ikään yhtenä yläluokkana tutkimusaineistosta. Nuoren aikuisen osallisuuden lisäämiseksi on tärkeää ymmärtää, että nuorella aikuisella on oikeuksia, joita tulee kunnioittaa. Nuori aikuinen haluaa itse määritellä sen, millainen yhteiskunnallinen osallistuminen on hänelle tärkeää. He pyrkivät edistämään juuri itselleen tärkeitä asioita. Nuorella aikuisella on ennen kaikkea mahdollisuus lisätä omaa toimijuuttaan ja osallisuuttaan yhteisessä keskustelussa. Tuen saaminen omiin haasteisiin on keskeinen nuoren aikuisen oikeus, jotta hän voi vastata kansalaisuuden odotuksiin. (Juvonen 2015, 84; Kallio 2023, 91, 97, 109.)

Nuoren aikuisen osallisuuden mahdollistaminen omassa tilanteessaan on erityisen tärkeää. Monialaisella johtajuudella tulee huolehtia siitä, että palvelukokonaisuutta suunniteltaessa monialaisesti, yhdessä eri toimijoiden kanssa yhteistyössä, tulee nuori ottaa mukaan suunnitteluun yhtenä keskeisenä, ellei keskeisimpänä toimijana.

Palveluiden järjestäminen nousi hyvinkin keskeiseksi yläluokaksi kirjallisuuskatsauksen tutkimuksissa. Palveluiden jatkuvuudella on huomattava merkitys avun saamiseksi. Tutkimukset osoittavat, että palveluiden epävarmuus ja kontaktien katkeaminen vaikuttavat negatiivisesti nuoren aikuisen hyvinvointiin ja toimintakykyyn. Kontaktien vaihtuminen nähdään yleisenä ongelmana ja yhä uudestaan uuteen työntekijään tutustuminen ei ole nuoren aikuisen oma tahto. (Juvonen 2015, 103; Kallio 2023, 107; Ådnanes & Steihaus 2016, 3.)

On ymmärrettävä, että vaikka työntekijät ja tahot vaihtuvat, on nuoren aikuisen palveluissa olo usein pidempiaikaista. Kuitenkin toistuvasti samojen asioiden läpikäyminen useiden työntekijöiden kanssa koetaan yleisesti raskaana. Yksittäinen käynti palveluissa ei riitä vaan tarvitaan pidempiaikaista säännöllistä ja usein tiivistä kohtaamista. Tästä syystä on tärkeää

että monialaisella johtajuudella panostetaan palveluiden pysyvyyteen, vakauteen ja ennustettavuuteen. Jatkuvuuden puute ja epäselvyys aiheuttavat nuoressa aikuisessa osallistumisen puutetta. (Juvonen 2015, 103; Toiviainen 2021, 71; Ådnanes % Steihaus 2016, 3, 5-6.)

Tutkimus aineistosta nousi esiin myös nuorten aikuisten elämänlaatuun erityisesti vaikuttava yläluokka, inklusio.

Inklusio: ”Määritelmä pitää sisällään ajatuksen, jonka mukaan erilaisuutta ei ole enää olemassa, vaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia. Inklusio viittaa mukaan kuulumiseen ja osallisuuteen, eli siihen, kuinka paljon esimerkiksi johonkin toimintaan, palveluun tai organisaatioon sisällytetään ihmisiä, jotka saattaisivat muuten jäädä ulkopuolelle tai tulla marginalisoiduksi.” (Sitra 2024.)

Kuuluminen osaksi jotakin ja merkityksellisyyden kokemus on edellytys hyvinvoinnille. Yksinäisyyteen ja sosiaaliseen eristyneisyyteen tulee puuttua. Vertaisuus lisää ymmärrystä, ettei ole yksin omien haasteittensa kanssa. Kun nuorella aikuisella on laajat lähiverkostot, hänen vastoinikäymisistänsä selviytymisen todennäköisyys lisääntyy. Tulee kuitenkin ymmärtää, ettei läheissuhteet aina ole nuoren kokemana juuri se tärkein voimavara, vaikka näin yleisesti ajatellaan. Nuori itse määrittelee ne verkostot, joita hän pitää voimavaranaan. (Toiviainen 2021, 81, 83; Käyhkö & Armila 2022, 282; Glowacki 2022, 12.)

Monialaisen johtajuuden osalta on tärkeää, että palvelujärjestelmän toimijoiden kesken on laadittu selkeät rooli- ja toimintaohjeet, jotka on yhdessä sovittu ja hyväksytty johdon ja työntekijöiden kanssa. Ammatillisissa rooleissa työntekijöillä on omat vastuunsa ja velvollisuutensa. Kaikkien ei monialaista työtä tehdessä tarvitse omaksua toisten ammatillista osaamista, mutta on tärkeää tietää, kenen puoleen kääntyä, ketä konsultoida tai kenelle ohjata nuori aikuinen erilaisten haasteiden osalta. Näin nuorella on mahdollisuus tuntea kuuluvansa palvelukokonaisuuteen, vaikka tahot ja työntekijät vaihtuisivatkin.

Sosiaalisissa ja yhteisöllisissä suhteissa koettu toimijuus lisää merkityksellisyyden tunnetta ja hyväksytyksi tulemisen kokemusta. Mikäli tämä kokemus puuttuu opiskelu- tai työelämän osalta, sitä usein lähdetään hakemaan toisaalta. Tästä syystä on tärkeää, että nuoren aikuisen tekemisen arvo ja motivaation kohteet nähdään ja ymmärretään, jotta häntä voidaan ohjata niiden mukaisesti. (Toiviainen 2021,70, 72; Kallio 2023, 117.)

Jotta voi tuntea hyvinvointia, tulee olla kyky liittyä toisiin ihmisiin. Nuorella aikuisella usein ystävyysuhteet vaikuttavat keskeisesti verkostojen rakentumiseen. Nuorella on luontainen tarve olla osana jotakin yhteisöä ja havaita tämän kautta yhdenvertaisuutta, tämä on

kokemuksena arvokas. Palvelut tuovat parhaimmillaan mahdollisuuden sosiaalisille suhteille, kuulumisen ja osallisuuden tunteille. (Kallio 2023, 107, 117; Juvonen 2015, 101; Toiviainen 2021, 71, 81-83, 85.)

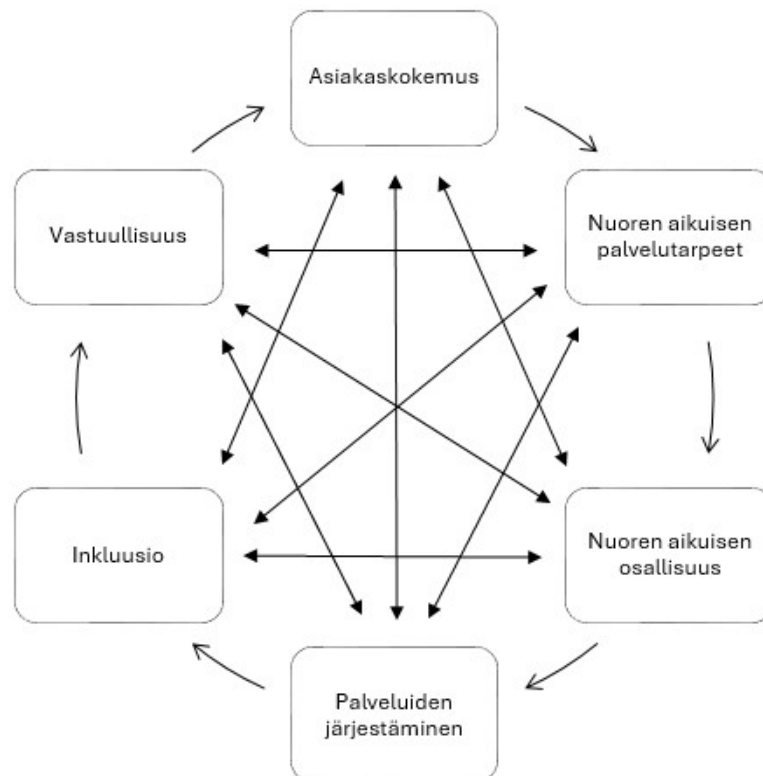
Edellä kuvattujen yläluokien lisäksi on huomioitava vastuullisuuden merkitys, joka tutkimusaineistosta nousi kuudentena yläluokkana esiin.. Palveluiden käyttäjä haluaa saada tietoa ja osallistua. Ammatillisella on ammatillinen vastuu. Ammatillaisen osaaminen, tietope- rusta ja palvelujärjestelmien tunteminen on merkityksellistä, jotta nuori aikuinen saa tietoa omista osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksistaan ja yleisistä yhteiskunnan toiminta- periaatteista. Nuorelle aikuiselle on myös tärkeää tieto, mistä hänen haasteissaan ja ongel- mistaan on kyse. Näin saadaan säilytettyä itsekunniotusta ja vähennetään mahdollista lei- maantumisen pelkoa. Joskus diagnoosin saaminen saattaa antaa selityksen ja luoda toi- voa. (Toiviainen 2021, 72; Ådnanse & Steihaus 2016, 4, 6; Kallio 2023, 108; Bounds ym. 2020, 12.)

Ammatillaisen vastuu on myös puuttua havaitsemiinsa riskikäyttäytymisen muotoihin ja toi- sinaan rajoittaminenkin on perusteltua. Kuitenkin erilaisia pakkokeinoja tulee käyttää vain nuoren aikuisen oman hyvinvoinnin ja turvallisuuden takaamiseksi, kun nuorelta itseltään puuttuu kyky tehdä päätöksiä oman hyvinvointinsa eteen ja hän mahdollisesti jopa vaaran- taisi oman tai muiden hyvinvointia ja terveyttä. Kuitenkin tulee muistaa, että ammatillaisen käyttämä valta ja tieto, vaikuttavat aina tavalla tai toisella nuoren valintoihin elämänlaadun tai -suunnan suhteen. Ammatillaisen tulee huolehtia myös omasta hyvinvoinnista, koska asiakas tunnistaa loppuun palaneen ammatillaisen. (Juvonen 2015, 82-84; Toiviainen 2021, 75; Glowacki ym. 2022, 12.) Työhyvinvoinnista huolehtiminen kuuluu toki jokaiselle työntekijälle itselleen, mutta vastuu on myös esimiehellä. Monialaiselta johtajuudelta vaadi- taan työhyvinvointiin ja työkyvyn ylläpitämiseen tähtääviä toimia.

Eriyisen tärkeää on kuitenkin ymmärtää, että yläluokkia ei voi täysin eritellä yksilöiksi, vaan ne monessakin kohtaa sulautuvat toisiinsa (kuva 1) ja näin joko vahvistavat tai heikentävät toistensa asemaa. Voidaan ajatella esimerkiksi, että pelkkä positiivinen asiakaskokemus ei itsessään tuo nuorelle tämän tarvitsemaa tukea, ellei nuoren omaa palvelutarvetta kartoiteta. Samoin käy, jos nuoren osallisuutta ei pyritä vahvistamaan.

Osallisuus syntyy usein yhteisessä tekemisessä (mm. Juvonen 2015, 83; Kallio 2023, 117; Osallisuuden osaamiskeskus 2023), joka on nostettu tässä kirjallisuuskatsauksessa yläluo- kan inkluusio kohdalla erityisesti esiin. Inkluusion kannalta on tärkeää, että nuori aikuinen kokee merkityksellisyyttä ja vertaisuutta (mm. Sitra 2024; Glowacki ym. 2022, 12; Toiviainen 2021, 70, 72, 82-83; Kallio 2023, 117), jotka ovat oleellisia asioita, kun kartoitetaan nuoren aikuisen palvelun tarvetta (mm. Toiviainen 2021, 72; Kallio 2023, 107). Palvelutarpeen

ymmärtäminen taas mahdollistaa laadukkaan yhteistyösuhteen, jonka avulla voidaan saavuttaa hyvä asiakaskokemus (mm. Glowacki ym. 2022, 11-12; Juvonen 2015, 100-103; Käyhkö & Armila 2022, 282-283; Kallio 2023, 92-93, 106-107; Bounds ym. 2020, 9, 13; Adnanes & Steihaus 2016, 4-6).

kuva 1 Monialainen johtaminen nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevissa palveluissa

Monialaiselta johtamiselta vaaditaan erityisesti sujuvaa viestintää ja tiedonsiirtoa, palveluprosessien tuntemusta ja niiden kehittämiseen ja tehostamiseen paneutumista. Monialaisen työn johtamisen tulee olla työntekijöitä osallistavaa. (Timperi 2022, 40-41.)

5.2 Millaisia mahdollisuuksia ja haasteita nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevien palveluiden järjestäminen tuo monialaiseen johtajuuteen

Se kuinka nuori aikuinen tulee kohdatuksi hoitosuhteessaan, terapiasuhteessaan tai muussa yhteistyösuhteessaan on tärkeä avun saamisen kokemuksessa (Glowacki ym.

2022, 11; Juvonen 2015, 103; Kallio 2013, 93; Bounds ym. 2020, 12; Ådnanes & Steihaus 2016, 5). Kun nuori aikuinen kokee tullessa kuulluksi ja ymmärretyksi, mahdollistuu luottamuksen rakentuminen. Luottamus on merkittävä tekijä, jotta vaikeista asioista keskustelu mahdollistuu. Mikäli nuorella aikuisella on huoli luottamuksesta, lisääntyy hoidosta jättäytymisen riski. (Juvonen 2015, 101; Käyhkö & Armila 2022, 283; Ådnanes & Steihaus 2016, 4; Bounds ym. 2020, 12.)

Nuoren aikuisen omien tarpeiden sivuuttaminen, se ettei nuorta itseään kuulla, voi aiheuttaa nuorelle kokemuksen holhoamisesta. Kun nuorelle aikuiselle tulee tunne, että hänen ”täytyy tai on pakko”, aiheutuu yhteistyösuhteelle jännitettä. Holhoamisen ja kontrollin tunne saattaa karkottaa nuoren palveluiden piiristä. (Juvonen 2015, 82; Toiviainen 2012, 84.)

Nuoren aikuisen kohtaaminen ja luottamuksen rakentuminen on siis sekä mahdollisuus, että haaste. Onnistuneella kohtamisella voidaan nuori sitouttaa hoitoon ja antaa hänelle hänen tarvitsemansa apu, kun taas epäonnistuneena, nuori saattaa pudota kokonaan palveluiden piiristä. On oleellista ymmärtää tutkimuksista tullut näyttö siitä, ettei nuori aikuinen automaattisesti sitoudu palveluihin, joiden hän ei koe vastaavan omaa palvelun tarvettaan.

Nuoren aikuisen kanssa työskentelyssä edellytetään monialaista vahvuuksiin perustuvaa yksilöllistä lähestymistapaa. Mikäli palvelu ei vastaa nuoren aikuisen yksilöllisiin tarpeisiin, saatetaan menettää koko luottamus järjestelmää kohtaan. Kun yksilölliset tarpeet huomioidaan, pääsee yhteistyö rakentumaan ja nuoren kokemus avun saamisesta lisääntyy. Jotta nuoren elämää voi ymmärtää, on tultava lähelle ja oltava kiinnostunut. (Bounds ym. 2020, 9, 13; Kallio 2023, 92-93, 106-107; Käyhkö & Armila 2022, 283).

Nuorella aikuisella, tuen saamisen kokemuksen ja holhoamisen kokemuksen raja voi olla herkästi muuttuva, tuen ja kontrollin raja sekoittuu herkästi nuoren aikuisen kokemana. Tästä syystä epäonnistuneita asiakaskokemuksia tulee yhdessä käsitellä työyhteisössä. Asiakaskokemuksella tai palvelukokemuksella voi olla hyvin kauas kantoiset seuraukset ja nuori aikuinen saattaa ajautua pidemmäksikin aikaa pois palveluiden piiristä. Tämä voidaan siis nähdä myös yhteiskunnallisena haasteena.

Nuoren elämässä haasteet ja murheet keskeisimmin ovat hyvin omaan elämään liittyviä, eikä niinkään maailman tilanteeseen. Nuoren omassa elämässä lähellä olevat asiat korostuvat nuorten haasteissa. Murheet ja haasteet, sekä niiden merkitys nuorelle voivat myös muuttua hyvinkin nopeasti. Tämä tulee nuoren aikuisen kohdalla ymmärtää. Nuoren omalla arkiympäristöllä on vaikutusta valinnoille, niin hyvässä kuin huonossakin. (Käyhkö & Armila 2022, 282-283; Toiviainen 2021, 72.)

Nuoren aikuisen kohdalla itsenäistyminen on keskeinen osa nuoren aikuisen elämää, riippumatta siitä, missä vaiheessa nuori omassa tilanteessaan tämän suhteen on. On ymmärrettävää, että itsenäistyminen vie aikaa. Kaikella nuoren aikuisen saamalla tuella on tarkoitus vahvistaa itsenäistymistä. Parhaimmillaan esimerkiksi itsenäinen asuminen voi vahvistaa nuoren aikuisen pärjäämistä ja toimijuutta ja lisätä yhteiskuntaan kuuluvuuden tunnetta (Juvonen 2015, 100; Kallio 2023, 94.)

Vaikka itsenäistymisen tuki on nuoren aikuisen kohdalla tärkeää, on myös tärkeää ymmärtää, että yksilöllisyyden ja itsekseen pärjäämisen korostaminen saattaa lisätä nuoren aikuisen epävarmuutta ja yksinäisyyden kokemusta. Tästä syystä itsenäistymisen tukeminen on tärkeä tapahtua ja edetä nuoren ehdoin ja nuoren tahtisesti. Muussa tapauksessa on riski, että nuori kokee saadun tuen vaatimuksena pärjätä yksin. Itsenäinen asuminen voi hankalimmassa tapauksessa lisätä irrallisuuden tunnetta ja yksinäisyyden tunnetta. Erityisesti näissä tilanteissa palveluiden piiriin kuuluminen saattaa ylläpitää arkista rytmiä ja pärjäämisen tunnetta. Palveluiden tuki saattaa nuoren aikuisen kokemuksissa olla jopa elämässä kiinni pitävä voimavara. (Juvonen 2015, 100, 102; Kallio 2023, 107.)

Oikeuksien lisäksi nuorella aikuisella on tietenkin myös velvollisuuksia ja nuoreen aikuiseen kohdistuvia odotuksia. Nuori aikuinen on itse vastuussa omien asiointensa kanssa työskennellessä. Omista asioista ja tuesta neuvottelemisen ja valintojen tekeminen saattavat aiheuttaa ahdistuneisuuden lisääntymistä. Nuorisoon kohdistetaan ulkoapäin huomattavasti odotuksia, jotka eivät aina vastaa nuoren omia yhteiskunnallisia tarpeita. Nuorelta aikuiselta vaaditaan omaa aktiivisuutta järjestelmässä. (Juvonen 2025, 84, 98, 102; Kallio 2023, 95, 102.)

Liian korkeat tavoitteet ja odotukset, esimerkiksi päihitteettömyys, opiskelujen aloittaminen tai työpaikan hakeminen, lisäävät palveluiden ulkopuolelle jättäytymisen riskiä. Tutkimusten mukaan nuori aikuinen, jolla on monialaista palveluiden tarvetta, haluaa mieluummin järjestelmältä tukea, kuin painetta pärjätä yksin. Kohtuuttomat odotukset oma-aloitteisuuteen ja itseohjautuvuuteen lisäävät ahdistuneisuutta. Erityisesti kun nuori ei koe voivansa itse vaikuttaa itseensä kohdistuviin tavoitteisiin, ei hän koemyöskään itsemääräämisoikeutensa toteutuvan. (Toiviainen 2021, 75, 84; Kallio 2023, 96, 106; Käyhkö & Armila 2022, 282.)

Nuoren aikuisen osallisuuden lisääminen ja tukeminen edellyttää, että nuoren omaa asiantuntijuutta omasta tilanteesta hyödynnetään. Ilman nuorta tehdyt päätökset eivät lisää nuoren ymmärrystä tai itsenäisyyttä. Se, saako nuori aikuinen mielestään tukea ja apu, on kiinni siitä, onko nuorella itsellään mahdollisuutta vaikuttaa, vai edetäänkö ammatillaisen asettamien tavoitteiden mukaisesti. Tutkimuksissa tunnistetaan nuoren aikuisen halu osallistumiseen ja päätöksen tekoon. Nuoren ottaminen mukaan päätöksen tekoon on olennaista

hyvän palvelusuhteen muodostumiseksi. (Juvonen 2015, 103; Toiviainen 2021, 75; Kallio 2023, 96; Ådnanes & Steihaus 2016, 5-6; Bounds ym. 2020, 8.)

Kun nuoren asioita pyritään ratkomaan ilman nuorenaikuisen osallisuutta, esimerkiksi vain diagnoosin valossa, kokee nuori, ettei hänellä ole mahdollisuutta vaikuttaa omiin asioihinsa. Tämä voi ajaa nuoren vastarintaan ja vähintäänkin aiheuttaa passiivisen roolin omaksumista oman tilanteensa edesauttamiseksi. Yhteistyösuhteessa tarvitaan neuvottelutaitoja. Hankalimmassa tilanteessa olevat nuoret aikuiset, syrjäytyneet tai syrjäytymisvaarassa olevat, joutuvat neuvottelemaan useiden toimijoiden kanssa omien tavoitteidensa ja yhteiskunnan odotusten välisistä rajoista. (Ådnanes & Steihaus 2016, 4, 6; Kallio 2023, 115; Juvonen 2015, 98.)

Osallisuuden lisäämiseksi nuoren aikuisen kohdalla tarvitaan nuoren sitoutumista ja oman toimijuuden lisäämistä. Kun nuori saa vaihtoehtoja ja valinnanvaraa, sitoutuminen lisääntyy. Sitoutuminen lisää yhteistyön sujumista, johon toki tarvitaan myös nuoren aikuisen omaa halukkuutta ja kyvykkyyttä. Kun nuori aikuinen kokee asioissa vapaaehtoisuutta, on sitoutuminen todennäköisempää. Tämä kaikki edellä mainittu jälleen rakentuu luottamuksen vaikutuksesta. Nuoren toimijuus asioittensa hoitamiseksi ei vaarannu avun antamisella, osallisuus ei lisäännä velvoitteella suoritua itse. Avun antaminen näyttäytyy nimenomaan luottamuksen rakentumisen ehtona ja näin yhteistyösuhteesta kumpuavana toimijuuden vahvistajana. (Toiviainen 2021, 74-75, 85-86; Ådnanes & Steihaus 2016, 6.)

Palveluiden saatavuus ei ole nuoren aikuisen kohdalla itsestään selvää. Palvelut koetaan usein byrokraattisina ja vaikeasti saavutettavina. Palveluihin pääseminen koetaan olevan kiinni omista käytössä olevista voimavaroista. Näin toimintakykyinen nuori saa helpoiten apua, kun taas vaikeammin oireileva, apua eniten tarvitsevat, jäävät usein sitä vaille. (Kallio 2023, 93, 95, 106.)

Hoitoon pääseminen vie aikaa, odotusajat ovat usein suhteettoman pitkiä, kuitenkin juuri oikea-aikainen avun saanti olisi merkityksellistä. Hoidon saantiin vaikuttaa myös se, että nuori aikuinen ei aina tiedä palveluista tai siitä, kuinka niihin hakeudutaan. Kun palveluista ei tiedetä, ne koetaan monimutkaisina ja pelottavina. Odotusajat ja palveluiden aukioloajat ovat merkityksellisiä oikea-aikaisen hoidon saamiseksi. Nuori aikuinen toivoisi joustavasti määriteltäviä, matalankynnyksen palveluita. (Kallio 2023, 93, 96, 106; Glowacki ym. 2022, 11-12; Juvonen 2015, 102; Toiviainen 2021, 71.)

Palvelut nähdään myös pirstaleisina, järjestelmän eri tahot eivät keskustele keskenään ja nuori joutuu tekemään itsestään selkoa kohdatessaan järjestelmän eri tahoja. Palvelut ovat hajalla toisistaan ja ammattilaisten välinen yhteistyö koetaan puutteellisenä. (Kallio 2023, 105; Ådnanes & Steihaus 2016, 3, 5.)

Palveluihin pääsyyn vaikuttavat olennaisesti myös palveluille määritellyt kriteerit. Kun palveluiden toimintaa järjestettäessä asiakkuuksien rajat määritellään etukäteen, vaikeutuu samanaikaisesti myös mahdollisuus havaita nuorten aikuisten erilaisia palvelutarpeita ja tästä syystä toiset jäävät kokonaan palveluiden ulkopuolelle. Nuorella aikuisella on oikeus palveluista saatavaan tukeen, mutta palvelukriteereitten takia heidät saatetaan esimerkiksi määritellä palveluihin joko liian toimintakykyisiksi tai liian sairaisiksi, liian nuoriksi tai liian vanhoiksi. Joustamattomat palvelukriteerit sulkevat nuoria pois palveluiden piiristä. Nuori aikuinen saattaa myös kokea, että apua tarjotaan muuhun, kuin heidän tarpeisiinsa. Vanha eettinen palvelujärjestelmä auttaa kaikkia. (Kallio 2023, 93, 96, 103; Juvonen 2015, 104.)

Palveluiden järjestämisen kannalta on tärkeää palveluiden vastuullisuus, ammattilaisen osaaminen ja ammatillisuus, joka niin ikään on merkityksentöntä, mikäli palvelut eivät ole saatavilla. Monialaisen johtamisen näkökulmasta on merkityksellistä huomioida kaikki nämä osa-alueet kokonaisuutena. Haasteena on palveluiden järjestäminen oikea-aikaisesti, siten, että nuori aikuinen palvelut löytää, niihin osaa hakeutua ja niihin oikea-aikaisesti pääsee.

On tärkeää ymmärtää, että riskeihin puuttumisella on nuoren oman edun lisäksi myös kansantaloudellinen peruste. Varhainen puuttuminen synnyttää kansantaloudellisia säästöjä. Tukirakenteiden ylläpitäminen on tärkeää, vaikka toisinaan tuella saatu apu jäisi tilapäiseksi tai se toisten nuorien aikuisten kohdalla olisi toistuvaa. Yhteiskunnan näkökulmasta on tärkeää tuottaa tietoa nuorten aikuisten palveluiden tarpeesta. (Juvonen 2015, 83, 103-104.) Nuorten aikuisten monialaisten palveluihin panostamisella on mahdollisuus saada aikaan yhteiskunnallisia ja kansantaloudellisia säästöjä.

Ammattilaisten osaaminen ja ammattilaisten saama koulutus auttaa nuoren aikuisen hoidon onnistumisessa. Työntekijältä vaaditaan ammatillisuuden ja oman persoonan käytön tasa-painottelua, kun hän kohtaa nuoren aikuisen. Ammatilliselta vaaditaan tiedon antamista ymmärrettävästi ja totuuden mukaisesti, jotta luottamus yhteistyösuhteessa saavutetaan. Työntekijän tulee vuorovaikutuksessa tuoda esiin niitä odotuksia ja kannanottoja, joita nuoren elämässä valintojen edessä tarvitaan myös velvoitteisiin liittyen. (Glowacki ym. 2022, 11; Juvonen 2015, 83, 86; Bounds ym. 2020, 12.)

Ammattilaisten palvelurakenteiden tuntemusta tulee lujittaa, jokaisen nuoren aikuisen palveluiden parissa työskentelevän tulisi olla vankka näkemys palveluverkostoista ja verkostotyön merkityksellä. Monialaisella johtajuudella voidaan tukea verkostotyön oppimista ja tekemistä. Työntekijöille tulee mahdollistaa koulutuksia heidän tarpeittensa mukaisesti. Työntekijöillä tulee olla myös ymmärrys oman tekemisen yhteiskunnallisesta merkityksestä.

Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan yksi syrjäytynyt nuori maksaa julkiselle taloudelle elämänsä aikana jopa 1,2 miljoonaa euroa (Aluehallintovirasto 2024).

Parhaimmillaan nuorten aikuisten mielenterveyttä tukevien palveluiden monialaisella johtajuudella mahdollistetaan erittäin laadukasta verkostotyön osaamista. Tällöin johtajuudelta vaaditaan myös yhteistyön rakentamista yli organisaatorakenteiden. Ammattilaisille tulee järjestää mahdollisuus ja resurssit, sekä vakiinnuttaa käytänteet verkostotyöskentelyyn julkisten palveluiden, yksityisen sektorin ja järjestötoimijoiden välillä.

Pohdinta

5.3 Luotettavuus ja eettisyys

Kirjallisuuskatsauksessa aineiston keruu tulee olla toistettavissa, jonka vuoksi tiedonhaku on tässä opinnäytetyössä dokumentoitu tarkasti ja sen raportoinnissa on huolehdittu selkeästä yksityiskohtaisesta raportoinnista. Menetelmien kuvaamisella on pyritty lisäämään keskeisesti kuvailevan kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta. (Kangasniemi ym. 2013, 292.)

Kirjallisuuskatsaus menetelmänä perustuu olemassa olevan tiedon hyödyntämiseen ja menetelmällä tuotettu uusi tieto on tässä opinnäytetyössä täysin riippuvainen aineistosta, joka on saatu tiedonhaulla valituilla hakusanoilla, valituista tietokannoista. Myös aineistosta esiin nostettu tieto on täysin riippuvainen tutkijan itsensä tekemistä valinnoista ja päätelmistä. (Suhonen ym. 2016, 7-8; Kangasniemi & Pölkki 2016, 82-87.)

On mahdollista, että eri hakusanoilla tai sana yhdistelmillä tai useamman tietokannan käytöllä, olisi saatu lisää kriteerit täyttäviä tutkimuksia mukaan kirjallisuuskatsaukseen. Kuitenkin tämän opinnäytetyön kohdalla rajaus tehtiin, kun useita testihakuja oli tehty, eikä uutta aineistoa ilmestynyt. Kaikki hauilla saadut ja kriteerit täyttäneet tutkimukset; seitsemän eri tutkimusta, neljästä eri maasta, vuosien 2015 ja 2023 väliltä, otettiin mukaan kirjallisuuskatsaukseen, jolloin luotettavuutta ei ainakaan vähennä se, että opinnäytetyöstä olisi jätetty mitään pois tutkijan oman päätelmän perusteella.

Aineiston valintaa ovat ohjanneet ennalta valitut tutkimuskysymykset ja opinnäytetyölle asetetut kriteerit. Opinnäytetyön suunnittelu, toteutus ja dokumentointi on toteutettu huolellisesti ja avoimesti. Alkuperäisten tutkimusten tekijöitä on kunnioitettu asianmukaisin lähde-merkinnöin. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 13-14.)

Tämä opinnäytetyö on toteutettu yksilötyönä, jolloin tiedonhaulla saatua aineistoa on ollut käsittelemässä ja sen luotettavuutta arvioimassa vain yksi henkilö, tavanomaisen vähintään kahden tutkijan sijaan. Yksin tekemisen voidaan katsoa olevan tässä opinnäytetyössä oleellisin luotettavuutta heikentävä tekijä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2012.)

5.4 Jatkotutkimushaasteet

Tämä opinnäytetyö osoitti, että nuorilla aikuisilla on erityisyyttä, joka tulee huomioida palveluita suunniteltaessa, järjestäessä, toteuttaessa, sekä arvioidessa. Nuoren kohtaamisessa on vielä haasteita, jotka hankalammillaan aiheuttavat palveluiden piiristä vetäytymistä, vaikenemista ja haluttomuutta palveluiden hakeutumiseksi tulevaisuudessa.

Tulevaisuudessa olisi otollista selvittää, millaisia tuloksia monialaisella työllä, monialaisten haasteiden kanssa kamppailevan nuoren aikuisen kohtaamisella ja nuoren aikuisen onnistuneella osallistamisella, sekä inklusion toteutumisella ja joustavilla palveluihin pääsyn kriteereillä saataisiin nuorten aikuisten syrjäytymisen ja lisääntyneiden mielenterveysongelmien kohdalla.

Tämän opinnäytetyön tutkimuksissa nousi esiin se, että nuorilla haasteet usein seuraavat toinen toistaan, eikä haasteisiin ole hedelmällistä paneutua yksi kerrallaan, vaan nuori aikuinen tulee kohdata kokonaisuutena. Toivoisin tulevaisuudelta tutkimusta, jossa voitaisiin löytää niitä keinoja, joilla nuorta aikuista voitaisiin auttaa kokonaisvaltaiseksi, hänen hakeuttuaan yhden palvelun piiriin. Tässä ihanteellisessa tilanteessa nuorta aikuista ei pompolettaisi luukulta toiselle, kehoitettaisi soittamaan taas uuteen puhelinnumeroon, ohjata etsimään tietoa netistä. Nuoren aikuisen kanssa kuljettaisiin matkaa yhdessä, sen verran kun on tarve.

Keskeisimpänä yksittäisenä lauseena, joka kirjallisuuskatsauksen analysoinnissa jäi mieleen, oli:

"Nuoren elämään ja asioiden hoitamiseen osallistuminen ei heikennä nuoren toimijuutta. Päinvastoin se näyttäytyy tämän tutkimuksen perusteella keskinäisen luottamuksen rakentumisen ehtona sekä suhteissa ja suhteista kumpuavan toimijuuden vahvistajana" (Toiviainen 2021, 86).

Lähteet

Aluehallintovirasto 2024. Nuorten syrjäytyminen. Tiedolla johtamisen palvelu. Viitattu 1.4.2024. Saatavissa <https://beta.tieto.avi.fi/nuorten-syrjaytyminen>

Bounds, D. T., Winiarski, D. A., Otwell, C. H., Tobin, V., Glover, A. C., Melendez, A. & Karnik, N. S. 2020. Considerations for Working with Youth with Socially Complex Needs. HHS Puplic Access. Published in final edited form as: J Child Adolesc Psychiatr Nurs. 2020 November ; 33(4): 209–220. Viitattu 5.3.2024. Saatavissa <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7970826/pdf/nihms-1624281.pdf>

Frich, J. & Spehar, I. 2018. Physician leadership development: towards multidisciplinary programs? BMJ Leader. Viitattu 2.4.2024. Saatavissa <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/10642/6094/leader-2018-000070.full.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Glowacki, K., Whyte, M., Weinstein, J., Marchand, K., Barbic, D., Scheuermeyer, F., Mathias, S. & Barbic, S. 2022. Exploring how to enhance care and pathways between the emergency department and integrated youth services for young people with mental health and substance use concerns. BMC Health Services Research (2022) 22:615. Viitattu 28.2.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.1186/s12913-022-07990-8>

Helsingin kaupunki 2023. Nuorisosaema. Sosiaali- ja terveystalvet. Viitattu 16.11.2023. Saatavissa <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/terveydenhoito/mielenterveys-palvelut/nuorisosaema>

Henderson, j., Cheung, A., Cleverley, K., Chaim, G, Moretti, M., de Oliveira, C., 1 Hawke, L., Willan, A., O'Brien, D., Heffernan, O., Herzog, T., Courey, L., 7 McDonald, H., Grant, E. & Szatmari, P. 2016. Integrated collaborative care teams to enhance service delivery to youth with mental health and substance use challenges: protocol for a pragmatic randomised controlled trial. BMJ Open. Viitattu 2.4.2024. Saatavissa <https://bmjopen.bmj.com/content/bmjopen/7/2/e014080.full.pdf>

Huhta, H.2022. Nuorten palveluista johdonmukaisia mutta joustavia. Julkaisusta: Pitkänen, T., Tourunen, J. Huhta, H., Kaskela, T., Takala, J., Helfer, A., Jurvanen, S., Laine, R., Larivaara, M. & Suurpää, L. 2022. Nuorten mielenterveyden tukeminen sosiaalihuollossa ja matalan kynnyksen toiminnassa. Työntekijöiden ja nuorten näkemyksiä tarpeista ja toimintatavoista. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:65. Valtioneuvosto. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164402/VNTEAS_2022_65.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hujala, A., Mustonen, E., Klinga, C., Lammintakanen, J., Laulainen, S. & Taskinen, H. 2020, 131-149. Integroiva johtaminen. Kokoomateoksesta Hujala, A. & Taskinen, H. (toim.) Uudistuva sosiaali- ja terveysala. Tampere: Tampere University Press. Viitattu 6.1.2024. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-359-022-9>

Huttunen, S. 2016. Blogi: Ihmisoikeudet kuuluvat jokaiseen elämänvaiheeseen. Suomen YK-liitto. Blogi-kirjoitus. Viitattu 17.11.2023. Saatavissa <https://www.ykliitto.fi/uutiset-media/yk-blogi/blogi-ihmisoikeudet-kuuluvat-jokaiseen-elamanvaiheeseen>

Itä-Uusimaa 2023. Nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut. Viitattu 16.11.2023. Saatavissa <https://itauusimaa.fi/terveys/mielenterveys-ja-paihteet/nuorten-mielenterveyspalvelut/>

Juvonen, T. 2015. Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen - Nuorten toimijuuden rakentuminen etsivässä työssä. Väitöskirja, Artikkelikokoelma. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Verkkojulkaisuja 116. Viitattu 26.2.2024. Saatavissa https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/kuvat/verkkojulkaisut/sosiaalisesti_kontrolloitu.pdf

Kallio, J. 2023. Eletty, opittu, kamppailtu - Itsenäistyvien nuorten kansalaisuuden rakentuminen institutionaalisessa järjestelmässä. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Viitattu 1.3.2024. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3106-1>

Kangasniemi, M.& Pölkki, T. 2016. Aineiston käsittely: Kirjallisuuskatsauksen ydin. Teoksessa:Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. (Toim). Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. 2.painos. Turku: Turun yliopisto.

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. Hoitotiede 2013, 25 (4), 291–301. Viitattu 27.10.2023. (PDF) Jout.fi

Karjalainen, P., Huikko, E., Appelqvist-Schmidlechner, K., Jahnukainen, J., Manninen, M., Eväsoja, M. & Kautto, T. 2022. Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveys- ja päihdehoito : Suosituksia perusterveydenhuollon toimijoille. OHJAUS 15/2022. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 19.11.2023. Saatavissa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-965-8>

Karvonen, S., & Kestilä, L. & Kauppinen, T.M. 2018, 27-52. Kokevatko nuoret saavansa tarvitsemiensa sosiaali- ja terveys - palveluja? Tuloksia väestötutkimuksista. Artikkelista: Aaltonen, S. & Kivijärvi, A. (toim) 2018. Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 136, Viitattu

18.11.2023. Saatavissa https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/nuoret_aikuiset_hyvinvointipalvelujen_kayttajina_ja_kohteina_lopullinen.pdf

Katajamäki, E. 2010. Moniammatillisuus ja sen oppiminen. Tapaustutkimus ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalta. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Viitattu 14.11.2023. Saatavissa <https://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8152-9>

Keusote 2023. Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelujen hoidon tarpeen arviointi ja asiakasohjaus. Viitattu 16.11.2023. Saatavissa <https://www.keusote.fi/palveluhakemisto/aikuisien-mielenterveys-ja-paihdepalvelujen-hoidontarpeen-arviointi-ja-asiakasohjaus/>

Käyhkö, M. & Armila, P. 2022. ”Tasasen paskaa kuuluu” - Elämänongelmien kirjoja kehkeytyvässä aikuisuudessa. Aikuiskasvatus vol. 42, 4 (2022), 270–285. Viitattu 27.2.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.33336/aik.122114>

Laki holhustoimesta 442/1999

Lehtonen, O-P., Saarni, S., Kinnunen, J. & Kinnunen, M. 2023. Johtaminen hyvinvointialueella – Miten ratkaista henkilöstöpula? E-kirja. Helsinki. Alma Talent. Ellibs.

Määttä, A., Harkko, J. & Alm-Agubardia, M. 2019, 88-103. Monialaisen yhteispalvelun johtamisjärjestelmä ja yhteensovittavan johtamisen mahdollisuus. Artikkelista Aktivointipolitiikkaa yhteisin palveluin - Näkökulmia työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun. Rajavaara, M., Määttä, A., Kokko, R-L. & Parviainen, L. (toim.) Helsinki: KELA. Viitattu 6.1.2024. Saatavissa <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019050314102>

Niiranen, V. Johtamistyön sisältö ja johtamisen moniulotteisuus 43-56. 2014. Julkaisussa Niiranen, V., Joensuu, M., Lammintakanen, J. & Kerkkänen, M. (toim.) Johtajana muutoksissa. Acta nro 253. Kuntaliiton verkkojulkaisu. Viitattu 11.11.2023. Saatavissa <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2014/1617-johtajana-muutoksissa-acta-nro-253>

Niiranen, V. & Lammintakanen, J. 2014. Sosiaali- ja terveysalan johtamisen painopisteet ja mahdollisuudet 144-151. Julkaisussa Niiranen, V., Joensuu, M., Lammintakanen, J. & Kerkkänen, M. (toim.) Johtajana muutoksissa. Acta nro 253. Kuntaliiton verkkojulkaisu. Viitattu 11.11.2023. Saatavissa <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2014/1617-johtajana-muutoksissa-acta-nro-253>

Nuorisolaki 1285/2016

Osallisuuden osaamiskeskus 2023. Nuoret ja osallisuus. Mitä osallisuus on? Viitattu 28.3.2024. Saatavissa <https://nuoretjaosallisuus.fi/tietoa-osallisuudesta/>

Osborne, S. P. 2018. From public service-dominant logic to public service logic: are public service organizations capable of co-production and value co-creation? *Public Management Review* 20(2), 225–231. Viitattu 28.3.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.1080/14719037.2017.1350461>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2012. Menetelmäopetuksen tietovaranto Kvali-MOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Toinen vedos. Tampereen yliopisto. Viitattu 5.12.2023. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Viitattu 27.10.2023. Saatavissa https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf

Sitra 2024. Tulevaisuussanasto. Viitattu 28.3.2024. Saatavissa <https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/inkluusio/>

Suhonen, R., Axelin, A & Stolt, M. 2016. Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa: Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. (toim). Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä.2. painos. Turku. Turun yliopisto.

Tampere missio. Tarvitaan hoitoa – ei heitteillejättöä. Viitattu 16.11.2023. Saatavissa <https://tamperemissio.fi/meidan-blogit/tarvitaan-hoitoa-ei-heitteillejattoa/>

THL 2023. Kouluterveyskyselyn aikasarjat perusopetus 8. ja 9. lk, lukio, aol, 2006-2023. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 18.11.2023. Saatavissa https://sampon.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk2/nuoret/fact_ktk2_nuoret?row=952513L&row=952810L&column=alue-886778.&column=vuosi-952479.&column=ka-987089&column=taustatekija-888288&column=sp-888243&fo=1#

THL 2024. Asiakaskokemus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen. Viitattu 29.3.2024. Saatavissa <https://thl.fi/aiheet/sote-palvelujen-johtaminen/asiakas-palveluissa/asiakaskokemus>

Timperi, T. 2022. Sote-integraation edellyttämä monialainen yhteistyöosaaminen. Selvityshenkilön raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2022:22. Helsinki. Viitattu 14.11.2023. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164410/STM_2022_22_rap.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Toiviainen, S. 2021. Suhteisia elämänpolkuja – Yksilöiden elämänhallintaa? Koulutuksen ja työn marginaalissa olevien nuorten toimijuus ja ohjaus. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 160, Tiede. Viitattu 26.2.2024. Saatavissa https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/suhteisia_elamanpolkuja_toiviainen.pdf

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2017. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Ellibs.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan. HTK-ohje 2023. Viitattu 5.12.2023. Saatavissa https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Vilka, H. 2023. Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina. E-kirja. Helsinki. Art House Oy. Ellibs.

Ådnanes, M. & Steihaug, S. 2016. "You Never Know What Happens Next" – Young Adult Service Users' Experience with Mental Health Care and Treatment through One Year. *International Journal of Integrated Care*, 16(3): 5, pp. 1–1. Viitattu 4.3.2024. Saatavissa <http://dx.doi.org/10.5334/ijic.2435>

Liite 1. Aineisto

Tutkimuksen tekijä, nimi ja vuosi (+linkki)	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	Menetelmä ja tutkimusaineisto	Keskeiset tulokset
<p>Mari Käyhkö ja Päivi Armila</p> <p>”Tasasen paskaa kuuluu” Elämänongelmien kirjoo kehkeytyvässä aikuisuudessa, 2022</p> <p>Suomi</p>	<p>Tuoda esiin aikuiseksi kasvamisen elämäntapahtumia, jotka tuovat elämään säröjä, ongelmia, suruja ja katkoksia</p>	<p>Laadullinen seuranta-tutkimus.</p> <p>Aineisto on tuotettu valtakunnallisessa Nuoret ajassa -tutkimushankkeessa (2015–2025), jossa on mukana nuoria viideltä paikkakunnalta eri puolilta Suomea 1 Yhdessä osahankkeessa on seurattu 16:ta Itä-Suomen syrjäseudulla kasvanutta nuorta siitä lähtien, kun he olivat 15-vuotiaita. Nuoria on haastateltu yleensä kaksi kertaa vuodessa. Tähän tutkimukseen on valittu kyseisestä osahankkeesta kolme nuorta naista ja neljä nuorta miestä, siltä ajalta, kun he olivat 18-22-vuotiaita</p>	<p>Jotta Nuoren aikuistuvan elämän luonnetta voi ymmärtää, on mentävä lähelle. ”Tavallisen nuoren elämä voi sisältää erilaisia raiteiltaan suistumisia. Nuorten asiat ja heidän niille antamat merkitykset vaihtuvat nopeasti. Elämäntilanteet nuorten näkökulmasta vaihtelevat nopeasti.</p>
<p>Tarja Juvonen</p> <p>Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen : Nuorten toimijuuden rakentaminen etsivässä työssä, 2015</p> <p>Suomi</p>	<p>Tutkimuksen tarkoitus on tarkastella aikuistumisen kynnyksellä olevien syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten toimijuuden rakentumista.</p>	<p>Tutkimusaineistona toimii vuonna 2001 kerätty katutyöhön liittyvistä asiakirjoista ja katutyötä tekevien kehittämispäivien talioinneista ja v. 2010-2011 työssä kohdattujen nuorten haastattelusta, työntekijöiden keskusteluista sekä asiointikäynti- nauhoituksista.</p>	<p>Erilaiset yhteiskunnalliset rakenteet ja moninaiset palvelujärjestelmät kehystävät syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten toimijuutta. Yksilöön kohdistetaan yhteiskunnallista ja sosiaalista kontrollia.</p>
<p>Sanna Toiviainen</p> <p>Suhteisia elämänpolkuja - yksilöiden elämäntilannetta? : koulutuksen ja työn marginaalissa olevien</p>	<p>Tutkimus tarkastelee nuoriin kohdistuvien standardinuruuden ja toimijuuden odotuksia ja vaatimuksia suhteessa nuorten omiin</p>	<p>Tutkimuksen pääaineistona on 17 nuoren elämäkerralliset, puolistrukturoidut haastattelut ja seuranta-haastattelut, vuosilta 2014–2016</p>	<p>Tutkimus osoittaa, että resurssit ja kokemus resurssien arvosta kietoutuvat nuorten elämässä vaikuttavien yhteisöjen ja</p>

<p>nuorten toimijuus ja ohjaus, 2021</p> <p>Suomi</p>	<p>elämäntodellisuuksiin ohjaustyön rajapinoilla</p>	<p>Pohjois-Karjalan Ohjaamon ja Avoimen ammattiopiston toiminnan piirissä, sekä täydentävänä aineistona Ohjaamossa ja Avoimessa ammattiopistossa toteutettu kolmen kuukauden havainnointijakso keväällä 2014, sekä Nuorten tuki -hankkeen verkoston ammattilaisten ryhmähaastattelut</p>	<p>toimintojen kulttuuriin ja sosiaalisiin hierarkioihin.</p>
<p>Bounds, D. T., Winiarski, D. A., Otwell, C. H., Tobin, V., Glover, A. C., Melendez, A. & Karnik, N. S.</p> <p>Considerations for Working with Youth with Socially Complex Needs, 2020</p> <p>Yhdysvallat</p>	<p>Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella näkökohtia työskentelystä nuorten kanssa, joilla on sosiaalisesti monimutkaisia tarpeita ja riski syrjäytymiselle.</p>	<p>Kirjallisuuskatsaus; tutkittiin eettisiä periaatteita ja asiaankuuluvia hoitomalleja.</p>	<p>Mielenterveyshuollon toimittaminen yhteistyössä sosiaalisesti moninaisia tarpeita omaavien nuorten kanssa tulee olla vahvuuksiin perustuvaa, yksilöllistä työskentelyä yhdessä nuoren kanssa.</p>
<p>Ådnanes, M. & Steihaug, S.</p> <p>”You Never Know What Happens Next” – Young Adult Service Users’ Experience with Mental Health Care and Treatment through One Year. 2016</p> <p>Norja</p>	<p>Tutkimuksen tavoitteena oli mielenterveyspalveluiden käyttäjien kokemusten ja näkemysten kerääminen heidän saamaansa hoidosta ja hoidon jatkuvuudesta ja jaksoista.</p>	<p>Laadullinen tutkimus; Puolistrukturoidut haastattelut suoritettiin neljännesvuosittain yhdeksän 18–30-vuotiaan palvelunkäyttäjän kanssa vuoden aikana.</p>	<p>Tulosten mukaan hyvää ja vakaata hoitosuhdetta pidettiin erittäin hyödyllisenä, mutta vaikeana luoda. Tutkimushaastatteluihin osallistujilla oli halu saada selitystä, riittävää hoitoa ja edistystä, mutta käsitykset diagnoosin hyödyllisyydestä vaihtelivat. Toiset toivat esiin hylätyksi tulemisen kokemuksia, yrittäessään kertoa terapeutille traumastaan. Oman osallistumisen puute luonnehti monien myös osallistujien tarinoita, kun he halusivat sitoutua ja</p>

Liite 2. Sisällön analyysi

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
"At the interpersonal level, inadequate communication between ED staf and young people affected overall care and contributed to negative experiences when seeking help"	Riittämätön kommunikointi vaikuttaa hoitoon ja negatiivisiin kokemuksiin apua haettaessa	Vuorovaikutuksen merkitys	Asiakaskokemus
"Auttamistyön vuorovaikutus, kohtaaminen tai kohtaamattomuus on merkityksellistä"	Vuorovaikutuksella ja kohtaamiseksi/kohtaamattomaksi tulemisella on merkitys		
"vain omaksi koetut kertomukset ovat toimijuutta konstituivia vastauksia siihen, kuka olen."	Vuorovaikutuksessa on tärkeää, että nuori pystyy samaistumaan.		
"Kaikki aineistomme nuoret aikuiset ovat silti oppineet terapeutin kulttuurin ruokkimat itseanalyysit, joissa omasta hyvin- tai pahoinvoinnista puhutaan diagnoosein ja omaa oloa jäsennetään terapiapuheesta tutuin termein"	Nuoret aikuiset osaavat käyttää terapeuttisia termejä puheessaan.		
"Patients acknowledged the therapeutic benefits including being listened to and understood"	Kuulluksi ja ymmärretyksi tuleminen koetaan hyödyllisenä	Kuulluksi ja ymmärretyksi tuleminen	
"Ymmärretyksi tuleminen arvotetaan yleisesti ottaen ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa merkitykselliseksi asiaksi."	Merkityksellinen vuorovaikutus syntyy ymmärretyksi tulemisen kokemuksesta.		
"Merkittävää nuorille on myös kuulluksi tuleminen, kun he sitä tarvitsivat."	Kuulluksi tuleminen on merkityksellistä.		
The participants spoke about the importance of being "seen" as a	On tärkeää tulla kohdatuksi ihmisenä, tulla		

<p>person, being understood, respected and taken seriously, and feeling that the provider cared about them</p>	<p>ymmärretyksi, arvostetuksi ja vakavasti otetuksi.</p>		
<p>"Tutkimukseen osallistuneet nuoret aikuiset kertoivat esimerkkejä, joissa he olivat valinneet puhumattomuuden terveys- ja sosiaalipalveluissa. Näissä tilanteissa he kokivat tullessa tulkituksi vain heille määrätellyn diagnoosin kautta, tai heitä oli pyritty teraipoimaan"</p>	<p>Kuulluksi tulemattomuuden kokemus saattaa aiheuttaa vaikenemisen.</p>		
<p>"identified therapeutic alliance and health care staf showing empathy and non-judgement as being of high importance for individuals accessing substance use disorder treatment"</p>	<p>Empaattinen ja tuomitsematon kohtaaminen on tärkeää</p>	Kohtaaminen	
<p>"Auttamistyön vuorovaikutus, kohtaaminen tai kohtaamattomuus on merkityksellistä"</p>	<p>Vuorovaikutuksella ja kohtaukseksi/kohtaamattomaksi tulemisella on merkitys</p>		
<p>"nuorten aikuisten arkinen vastarinta kumpuaa usein kokemuksista, jotka liittyvät siihen, etteivät he koe tullessa palveluissa kohdatuiksi ja huomioituiksi kokonaisvaltaisesti ja itse määrittelemiensä tarpeiden kautta"</p>	<p>Kokemus huonosta kohtauksesta aiheuttaa vastarintaa palveluita kohtaan</p>		
<p>youth express a desire for a positive therapeutic relationship, stating "being connected [to their provider]" increases engagement and led to better health outcomes</p>	<p>Nuori toivoo positiivista terapisuhdetta, yhteydentunnellista sitoutumista ja parempia tuloksia</p>		

"that a good patient-provider relation is vital for the mental health service users to feel they are being helped"	Hyvä yhteistyösuhde on tärkeä avun saamisen kokemuk- sessa		
"Auttamistyön dynamiikkaan kuuluu paradoksaaliselta tuntuva välttämättömyys uskaltautua luottamaan toiseen, vaikka luottamuksen ja uskoutumisen käänköpuolena olisikin pelko haavoittumisesta, ohipuhutuksi joutumisesta tai autonomisuu- tensa vaarantumisesta"	Avun saaminen vaatii luottamista ja uskoutumista epävarmuuden pelosta huolimatta.	Luottamuksen rakentuminen	
"Tutuus ja luottamus tapaamisissamme ovat muovanneet keskustelunaiheemme intiimeiksi ja henkilökohtaisiksi"	Intiimit ja henkilökohtaiset keskustelut vaativat luottamista ja tutustumista.		
"Kokemus kuulluksi, kunnioitetuksi ja autetuksi tulemisesta on luottamuksen syntymisen ytimessä."	Luottamus pääsee rakentumaan kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisen kokemuksesta.		
"the provider must also know the client. In addition, trust was important to enable the client to talk openly about difficult things"	Vaikeista asioista puhuminen vaatii luottamista ja tutustumista		
"explored reasons that youth do not seek care, youth presenting with mental health concerns such as depressive symptoms and suicidal ideation or those engaging in risky behaviors noted that concerns about confidentiality contributed to their decision not to seek care"	Huoli luottamuksesta vaikuttaa nuorilla hoidon piiriin hakematta jättämisenä		
"Nuoren tukeutumista tarjolla oleviin ohjauspalveluihin haastaa usein varhaisemmista kokemuksista syntynyt epäluottamus	Epäonnistuneet palvelukokemukset estävät hakeutumista palveluihin uudestaan.	Palvelukokemusten vaikutus	

ammattilaisia ja heidän edustamiaan instituutioita kohtaan”			
”aiemmat tuen kokemukset tekivät palveluihin hakeutumisen nuoralle luontevaksi”	Hyvät kokemukset palveluista, lisäävät palveluihin hakeutumisen luontevuutta.		
”nuoret, jotka olivat jo lapsuudessaan kokeneet aikuisten ja auttajien välinpitämättömyyttä ja sitä, miten omaan pahoinvointiin koulussa, kotona tai missään muuallakaan ei paljoo kiinnitetty huomiota, suhtautuivat kriittisemmin ja epäluuloisemmin eri tukitahojen toimintaan myös myöhemmin elämässään”	Aikaisemmat kokemukset välinpitämättömyydestä auktoriteettien taholta lisää kriittisyyttä ja epäluottamusta tukitahoja kohtaan.		
”Nuori, joka oli oppinut tukeutumaan ammattilaisiin ja saanut autetuksi tulemisen kokemuksia, luotti paremmin ammattilaisten apuun ja osasi myös hakea tukea itse aktiivisemmin”	Kokemus avun saamisesta lisää luottamusta ammattilaisten apuun ja aktiivisuutta tuen hakemiseen		
”Luottamussuhteen syntyminen ammattilaisiin ennustaa sitä, että myös myöhemmin nuoren on helpompaa tukeutua ja ottaa vastaan tukea ammattilaisilta ja ymmärtää heidän näkemyksiään”	Luottamussuhteen rakentuminen auttaa myös myöhemmin avun hakemiseen ja ammattilaiseen tukeutumiseen.		
”youth with socially complex needs often have difficulty building trusting relationships due to their trauma histories and past interactions with systems that have responded inappropriately to these experiences”	Aikaisemmat ikävät kokemukset palvelujärjestelmissä vaikuttavat luottamussuhteen rakentamiseen tulevaisuudessa nuorilla, joilla on moninaisia haasteita.		
”Given their mistrust of adults and poor experiences with various components of the	Huonot kokemukset ja epäluottamus eivät lisää myönteisyyttä holhoavaa järjestelmää kohtaan.		

health system, youth with socially complex needs are not likely to respond favorably to a directly paternalistic system”			
”Some participants felt that they did not really understand the purpose of their therapist’s approach but worried about losing the services should they express objections or fail to follow their therapist’s”	Nuori aikuinen ei aina tavoita annetun palvelun tarkoitusta, mutta pelkäävät menettävänsä kontaktin, jos eivät tottele terapeuttia.		
Nuoriin kohdistuva täytyminen, joka ilmaisee eriaikaisesti pakonalaista toimijuutta, jännitteistä nuorten toimijuuden rakentumista... nuoren ulkopuolelta määrittyvän täytymisen tarkasteluun	Nuoren kokemus, että ”täytyy / on pakko” aiheuttaa jännitettä yhteistyölle	Holhoamisen tunne	
Tuki ja kontrolli ovat auttamistyössä saman kolikon kääntöpuolia, joita ei voi toiminnallisesti erottaa toisistaan	Tuki ja kontrolli sekoittuvat herkästi nuoren näkökulmasta		
”Nuoren toimintaan kohdistuva kontrollointi erilaisia ehtoja ja pakkoja asettamalla saa aikaan kaventuneen toimijuuden kokemuksen ja saattaa karkottaa nuoren palveluverkoston ulottumattomiin.”	Nuoren kokema kontrolli saattaa karkottaa nuoren palveluiden piiristä.		
e. In conclusion, we propose a strengths-based, individualized approach to working with youth with socially complex needs that requires a dynamic, fluid, multi-systemic approach to care and research.	Monialaiset haasteet edellyttävät monialaista, vahvuuksiin perustuvaa, yksilöllistä lähestymistapaa	Yksilöllisyys	Nuoren aikuisen palvelutarpeet
”Hoito tai tuki ei vastannut heidän omia tarpeitaan, ja toisinaan he olivat kokonaan	Nuoret aikuiset menettävät luottamuksensa järjestelmään, kun tarjottu palvelu vastaa heidän tarpeitaan.		

menettäneet luottamuksensa järjestelmän kykyyn tukea heitä riittävästi”			
”such as recognizing a person first, affirming autonomy, focusing on strengths, and building collaborative relationships”	Kohtaaminen ihmisenä, nuoren omien tarpeiden ja vahvuuksien huomioiminen auttavat yhteistyön rakentamista.		
”Jotta voi ymmärtää nuorten elämäntilannetta voi ymmärtää, on tutustuttava ja tultava lähelle nuorta.”	Jotta nuoren aikuisen elämäntilannetta voi ymmärtää, on tutustuttava ja tultava lähelle nuorta.		
”Muutamakin tapaus osoittavat, että aikuistumista kitkauttavat elämäntilannat voivat syntyä eri asioista ja saada erilaisia seurauksia. Niistä myös pyritään selviytymään eri tavoin.”	Eri asiat aiheuttavat erilaisia ongelmia ja seurauksia eri nuorille ja niistä selviydytään myös eritavoin.		
”ainestossa korostuvat nuorten elämässä lähelle tulevat asiat ja suhteet: perhesuhdemurheet, rakkauselämän konfliktit ja aikuistumisen kulttuurisiin malleihin kohdistettu vastarinta.”	Nuorten elämässä lähelle tulevat asiat korostuvat nuorten haasteissa.		
”Koronapandemia tai sodanuhka ei näy erityisemmin horjuttaneen heidän arkeaan ja elämäänsä; keskeisempiä ovat edelleen oman elämän murheet, joilla ei ole tunnistettua kiinnostusta yleisiin maailmantapahtumiin”	Nuoren elämässä oman elämän murheet ovat keskeisempiä, kuin maailman tilanteista johtuvat huolet.		
” tapaamiskerralla nuorten asiat ja niille annetut merkitykset voivat olla jo aivan toisia kuin edellisellä kerralla”	Nuorten elämässä asiat ja niiden merkitykset muuttuvat nopeasti.		

<p>”Tulosten perusteella voidaan todeta, että nuorten suunnanottoihin sekä koulutus- ja työelämäreitteihin vaikuttavat vahvasti nuoren arkiympäristöissä – kuten koulussa, perheessä ja myöhemmin työelämässä – syntyneet kokemukset omasta merkityksellisyydestä (tai päinvastainen kokemus).”</p>	<p>Arkiympäristöllä on vaikutus nuoren aikuisen suunnan valinnoille. ”Hyville ja huonoille”</p>		
<p>”He haluavat tulla kokonaisvaltaisesti kohdatuksi ainutlaatuisine tarpeineen ja elämäntilanteineen”</p>	<p>Nuori aikuinen haluaa tulla kohdatuksi omassa elämäntilanteessaan, omine tarpeineen.</p>		
<p>”Monien aikaisempien tutkimusten tapaan, tutkimukseni tulokset osoittavat, että institutionaalisessa järjestelmässä tukea hakevien nuorten aikuisten tarpeita ja tavoitteita ei aina kyetä tulkitsemaan ja tunnistamaan oikein”</p>	<p>Nuoren aikuisen tarpeita ja tavoitteita ei aina tulkita ja tunnisteta oikein.</p>		
<p>Mikäli palveluissa tavoitteita määriteltäisiin kokonaisvaltaisemmin ja vahvemmin nuorten omista lähtökohdista käsin, niissä olisi mahdollista vahvistaa myös nuorten yhteiskunnallista luottamusta sekä kokemusta omien oikeuksiensa toteutumisesta.</p>	<p>Nuorten lähtökohdista määritellyt tavoitteet vahvistavat nuorten yhteiskunnallista luottamusta ja omien oikeuksien toteutumisen kokemusta.</p>		
<p>”Itsenäistyvien nuorten oikeuksia saatetaan tunnistaa puutteellisesti myös sen vuoksi, että julkisissa keskusteluissa ja mediassa nuorten tarpeita tulkitaan stereotyyppisesti heidän elämäntilanteidensa mukaan.”</p>	<p>Julkisessa keskustelussa nuorten tarpeita tulkitaan stereotyyppisesti ja se on tästä syystä puutteellista.</p>		

Given the challenges inherent in working with youth with socially complex needs and the limitations of the models described above, we propose a personalized, adaptable, approach to clinical care and research	Monialaisten haasteitten omaavien nuorten kanssa on tärkeä lähestyä yksilöllisesti ja mukautuvasti nuoren omista tarpeista lähtöisin.		
"Nuorten itsenäinen asuminen on onnistuessaan pärjäämistä ja toimijuuden vahvistumista"	Parhaimmillaan itsenäinen asuminen vahvistaa pärjäämistä ja toimijuutta.	Itsenäistyminen	
"Itsenäinen asuminen voi tuoda mukanaan vieraantumisen, irrallisuuden ja yksinäisyyden tunteita"	Itsenäinen asuminen voi lisätä irrallisuutta ja yksinäisyydentunnetta		
"mutta se (itsenäinen asuminen) voi myös ennen pitkää muuttua kuulumisen ja kotoisuuden tunteiksi."	Itsenäinen asuminen voi lisätä yhteiskuntaan kuulumisen ja kotoisuuden tunteiksi.		
"Yksilöllisyyttä ja riippumattomuutta korostava toimijuuden painotus voi johtaa yksinäisyyden ja epävarmuuden kokemuksiin sekä elämän suorittamiseen ilman todellista sisältöä."	Yksilöllisyyttä, itsekseen pärjäämisen korostaminen voi lisätä epävarmuutta ja yksinäisyyttä nuorella aikuisella.		
"Nuoret vaativat itsenäistymiseen riittävästi aikaa ja tukea, ja he halusivat normalisoida tuen hakemisen palveluista nuorille kuuluvana oikeutena"	Nuoren aikuisen itsenäistyminen vie aikaa.		
"Joillekin itsenäistyvistä nuorista palvelujärjestelmän tuki on heidän elämänsä koossapitävä ja kannatteleva voimavara"	Nuori aikuinen saattaa kokea palvelujärjestelmän tuen elämän koossapitävänä voimavarana.		
"Palvelut ylläpitävät arkista rytmiä, kun palvelukohtaamiset jäsentävät arkea ja nuori voi luottaa siihen, että tuki	Palvelun piirissä oleminen saattaa ylläpitää arkista rytmiä		

jatkuu riittäväällä tavalla.”			
”Esiin tuli myös itsenäisen asumisen haasteiden kytkeytyminen muiden elämänalueiden vaikeuksiin.”	Itsenäisen asumisen haasteet kytkeytyvät muiden elämänalueiden vaikeuksiin.	Nuoren aikuisen monialaiset palvelutarpeet	
”Toiset kuvasivat työhön tai koulutukseen ohjaimista ”pakotettuina uusina alkuina”, kun heitä koulutuksen tai työn keskeydyttyä ohjattiin nopeasti uudelle alalle tai uuteen työhön, ilman että palveluissa pysähdettiin kokonaisvaltaisesti arvioimaan heidän elämäntilanteitaan ja tarpeitaan.”	Nuorten kokonaisvaltaisen palvelutarpeen arvioimisen äärelle ei pysähdytä		
Olisikin tärkeää ottaa huomioon, että palvelut voivat vastata itsenäistyneiden nuorten elämässä moninaisiin tarpeisiin	Palveluiden vastattava monialaisiin tarpeisiin		
youth with socially complex needs may experience social isolation	Nuori voi kokea syrjäytymistä moninaisten haasteittensa vuoksi		
The participants with additional significant substance abuse problems experienced extreme discontinuity of care because drug problems and mental health issues were treated by separate sections of specialist health care	Päihdeongelmaiset nuoret kokevat useammin hoidon katkeamista, koska mielen-terveyttä ja päihdeongelmia hoidetaan erillisinä		
It is widely recognized that mental health service users, especially those with concurrent mental health problems and substance abuse, feel disempowered, stigmatized, and disrespected, among other factors, because of the lack of influence they exert	Useiden haasteiden kanssa kamppaileva nuori, kokee, ettei omaan hoitoon ole mahdollisuutta vaikuttaa ja tuntevat näin mm. epäkunnioitusta ja leimautumista.		

over their own situation and treatment			
They desired a treatment program that would take a holistic approach to their various diagnoses and difficulties	Nuori toivoo kokonaisvaltaista lähestymistä erilaisten haasteittensa kanssa.		
"While various assessments exist for different reasons, our results indicate that the development of a comprehensive biopsychosocial assessment that is youth-friendly and considers mental health concerns, substance use, and other important social determinants of health such as housing and social supports would be highly beneficial for both ED clinicians and young people"	Kokonaisvaltaisen tilanteen huomioinen eri näkökulmista on erittäin hyödyllistä		
"mielenterveyspalveluihin pääseminen saattoi estyä päihteiden käyttämisen vuoksi, mikä saattoi viedä nuorelta kiinnostuksen hakea apua"	Päihteiden käyttö estää mielenterveyspalveluihin pääsyn		
Erityisesti koulutusinstituutioiden ulkopuolella olevat ja oppivelvollisuusiän ohittaneet nuoret aikuiset ovat kuitenkin vaarassa jäädä palveluiden ulkopuolelle, eikä heidän oikeuksiaan kokonaisvaltaiseen tukeen aina kyetä tunnistamaan	Kouluinstituution ulkopuolella olevat nuoret aikuiset jäävät herkimmin palveluiden ulkopuolelle		
"persons with severe mental illnesses withdraw from contact with service providers for periods."	Vakavimmin oireilevat vetäytyvät useammin palveluista		
"Neuvottelussa nuorella on muihin kontrollin muotoihin verrattuna	Nuorella on mahdollisuus lisätä omaa toimijuuttaan ja osallisuuttaan.	Nuoren aikuisen oikeudet	Nuoren aikuisen osallisuus

parempi mahdollisuus osallistua oman toimijuutensa määrittelyyn ja rakentamiseen”			
”nuoret aikuiset toivat esiin, että he eivät ainoastaan mukaudu järjestelmän odotuksiin, vaan pyrkivät sekä kiistämään pakottavina kokemiaan käytäntöjä ja heihin kohdistuvaa institutionaalista sosiaalista kontrollia, että edistämään itselleen tärkeitä tavoitteita kansalaisina.”	Nuoret aikuiset pyrkivät edistämään itselleen tärkeitä asioita.		
”itsenäistyvät nuoret määrittelevät kansalaispätevyyttä tavalla, joka ei ole sidoksissa yhteiskunnan normatiivisten odotusten saavuttamiseen, vaan rakentuu mahdollisuuksista määrittellä itse, millainen yhteiskunnallinen osallistuminen on tärkeää”	Nuori aikuinen haluaa määrittellä itse, millainen yhteiskunnallinen osallistuminen on hänelle tärkeää.		
Itsenäistyvät nuoret tulisivatkin vahvemmin tunnustaa kansalaisina, joilla on velvollisuuden ohessa myös oikeuksia (myös France 1998). Nuorten mielestä tuen saaminen on heille kuuluva oikeus, jonka on toteuduttava, jotta he voivat vastata aktiivisen kansalaisuuden odotuksiin	Velvollisuuksien lisäksi nuorella on oikeuksia, tuen saaminen on oikeus, jonka on toteuduttava, jotta nuori voisi vastata kansalaisuuden odotuksiin.		
”Täysi-ikäisten nuorten osalta lastensuojelulaki ei luonnollisestikaan säätele työskentelyn puitteita, vaan aktivoituva kontrolli voi toteutua etsivässä työssä pääsääntöisesti vain osapuolten neuvottelemana ja asiakkaan luvalla”	Nuori aikuinen on itse vastuussa omien asioiden kanssa monialaisessa työskentelyssä.	Nuorelle aikuiselle asetetut odotukset ja velvollisuudet	

<p>”Osalle nuorista neuvottelemisen ja itsenäisten valintojen tekeminen muodostuu ahdistavaksi velvollisuudeksi, johon he eivät koe olevansa valmiita tai kykeneviä”</p>	<p>Neuvottelu ja omien valintojen tekeminen voivat aiheuttaa ahdistuneisuutta</p>		
<p>”Järjestelmän toimintalogiikan mukaan toimiminen edellytti nuorilta aikuisilta myös riittäviä voimavaroja olla aktiivinen.”</p>	<p>Nuorelta vaaditaan aktiivisuutta järjestelmässä toimijuudesta</p>		
<p>”Harva ikäluokka on ulkoapäin niin valmiiksi määritelty kuin nuoriso: yhteiskunta kohdistaa nuoriin muita ikäryhmiä enemmän niin odotuksia kuin pelkoja ja kontrolliakin”</p>	<p>Nuoriin kohdistuu huomattava määrä odotuksia, pelkoa ja kontrollia.</p>		
<p>”Nuorten odotetaan osallistuvan yhteiskuntaan ”aktiivisina”, ”tehokkaina” ja ”vastuullisina” yksilöinä, mikä jättää huomiotta sen, millaisia nuorten omat tarpeet ovat, mistä heidän hyvinvointinsa koostuu ja millaisin tavoin he itse haluaisivat osallistua yhteiskuntaan”</p>	<p>Odotukset nuorten aikuisten osallistumisesta yhteiskuntaan eivät vastaa nuorten omia tarpeita</p>		
<p>”tavoitteet ja lähtöoletukset (esimerkiksi koulutus- tai työpaikan löytäminen, päihteettömyyteen sitoutuminen) olivat kaukana nuoren senhetkisestä elämäntilanteesta tai jos ammatillaisten – opettajien, opinto-ohjaajien, sosiaalityöntekijöiden tai työvoimaneuvojien – avusta oli kertynyt negatiivisia kokemuksia, oli kokonaan palveluiden ulkopuolelle jääminen tai jättäytyminen todennäköisempää.”</p>	<p>Liian korkeat tavoitteet ja odotukset lisäävät palveluiden ulkopuolelle jättäytymisen todennäköisyyttä</p>		

<p>”palvelurakenteet edellyttävät huolestuttavan usein nuorilta itseltään aktiivista otetta, oma-aloitteisuutta ja itseohjautuvuutta etsiä ja hakea apua tilanteeseensa sekä oikeita kommunikaatiotaitoja”</p>	<p>Palveluihin päästäkseen nuorelta vaaditaan kohtuutonta oma-aloitteisuutta ja itseohjautuvuutta.</p>		
<p>”Heidän mielestään yhteiskunnallisen osallistumisen ja aktiivisen kansalaisuuden edellytys oli mahdollisuus luottaa institutionaalisesta järjestelmästä saatavaan tukeen, ei yrittää pärjätä yksin”</p>	<p>Nuori aikuinen haluaa mieluummin järjestelmältä tukea, eikä painetta pärjätä yksin.</p>		
<p>”Tutkimukseni mukaan itsenäistyvät nuoret eivät aina koe voivansa vaikuttaa palveluissa asetettaviin tavoitteisiin tai heihin kohdistettaviin toimenpiteisiin, mikä tunnustusteorian näkökulmasta on vastoin heidän itsemääräämisoikeuttaan ja oikeuttaan tulla kuulluksi omilla asioissaan”</p>	<p>Itsenäistyvä nuori aikuinen ei aina koe voivansa vaikuttaa häneen kohdistuviin tavoitteisiin, eikä näin hänen itsemääräämisoikeutensa toteudu.</p>		
<p>”aikuistuvien nuorten ahdistusten juuret paikannetaan monesti yleisiin yhteiskunnallisiin paineisiin”</p>	<p>Yhteiskunnalliset paineet aiheuttavat ahdistuneisuutta aikuistuvilla nuorilla</p>		
<p>”Ulkoapäin tulevat pakot tai ennakoita, ilman nuoren osallisuutta, päätetyt ratkaisut eivät lisää nuoren itseymmärrystä tai autonomisuutta.”</p>	<p>Ilman nuorta tehdyt päätökset eivät lisää nuoren itseymmärrystä.</p>	<p>Nuoren aikuisen vaikutusmahdollisuudet</p>	
<p>”Nuorten ohjaukskokemukset erosivat keskeisesti siinä, etenikö ohjausprosessi niin sanottu ”nuorentahtisesti”, nuoren omilla ehdoilla ja vapaaehtoisuuteen pohjautuen vai koettiin ohjaustyön tavoitteet</p>	<p>Nuoren tuen/avun saamisen kokemus on kiinni siitä, oliko nuorella mahdollisuus vaikuttaa, vai edettiin ammattilaisen asettamien tavoitteiden mukaisesti.</p>		

ammattilaisten tai instituutioiden sanelemiksi ilman, että nuorella oli vaikutusmahdollisuuksia niiden muotoilemiseen.”			
”Tukea hakiessaan nuoret määrittyivät vajavaksi kansalaisiksi, jolloin heidän oma asiantuntijuutensa jäi sivuun, ja he saivat tarvitsemaansa tukea useimmiten vain sosiaalisista suhteista saamansa emotionaalisen, ja toisinaan myös taloudellisen, tuen avulla”	Nuoren omaa asiantuntijuutta omasta tilanteestaan ei hyödynnetä.		
”For youth with socially complex needs, healthcare providers must collaborate with youth to explore the risks and benefits of available evidence-based treatment”	Nuori on monialaisten tarpeittensa kanssa otettava mukaan palveluiden suunnitteluun		
Another participant disagreed with her diagnosis and perceived it to cause problems in that her thoughts and behaviour were interpreted in light of this diagnosis and providers did not really listen to what she said	Ongelmia ratkotaan diagnoosin valossa, eikä kuunnella nuoren sanomaa.		
”Itsenäistyvien nuorten kokemukset siitä, että he eivät voi vaikuttaa omiin asioihinsa, institutionaalisen laiminlyönnin kokemukset sekä heidän epäoikeudenmukaisena pitämänsä institutionaalinen sosiaalinen kontrolli ajavat heitä erilaisiin arkipäivän vastarinnan tekoihin”	Kokemus, ettei voi vaikuttaa omiin asioihin ajaa nuorta vastarintaan		
”One participant with a history of conflictual relationships with many different providers said	Hyvän palvelusuhteen muodostuminen edellyttää, että nuori pääsee osallistumaan päätöksiin		

that the fact that her present therapist let her participate in important decisions had been crucial in establishing a good and long-lasting relationship”			
”Several participants felt uncertainty and unpredictability as a result of not being involved, hence, identified with a rather passive patient-role while their desire was to be more informed and involved.”	Osallistumismahdollisuuksien ja tiedon saannin puute aiheuttaa passiiviseen rooliin samaistumista		
Patients’ desire to be empowered to participate in decision making and have their contribution to care facilitated and recognized by the provider is well documented	Halu osallisuuteen ja päätöksen tekoon tunnustetaan yleisesti tutkimusten valossa		
”Erityisesti syrjäytyneet ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret joutuvat auttamistyön piirissä ollessaan neuvottelemaan useiden yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa oman autonomiansa ja valinnanmahdollisuuksiensa rajoista sekä vastaamaan vahvemman toimijuuden odotukseen.”	Syrjäytyneet ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret joutuvat neuvottelemaan rajoista omien tavoitteittensa ja yhteiskunnan odotusten välillä		
”Ohjaukokemukset vaihtelivat nuoren sitoutumisen ehdoilla etenevästä yhteistyöstä pakotettuun tai vaihtoehdottomana näyttäytyvään viranomaispuuttumiseen”	Nuoren sitoutuminen vaikuttaa yhteistyön sujumiseen.	Nuoren aikuisen sitoutuminen ja toimijuuden lisääminen	
”Nuoren oman kyvykkyyden ja halukkuuden merkitystä yhteistyölle ei myöskään voi sivuuttaa”	Yhteistyön onnistuminen vaatii nuoren halukkuutta ja kyvykkyyttä yhteistyölle.		

<p>”Nuorten syrjäytymistä ehkäisevässä ruohonjuuritason työssä korostetaan usein vahvasti nuoren - omaa sitoutumista ja vapaaehtoisuutta”</p>	<p>Nuoren kokemus vapaaehtoisuudesta ja sitoutuminen korostuu syrjäytymistä ehkäisevässä työssä.</p>		
<p>Giving patients choice seems to increase their engagement with services</p>	<p>Kun nuori saa valinnanvaraa, sitoutuminen lisääntyy</p>		
<p>”Nuoren elämään ja asioiden hoitamiseen osallistuminen ei heikennä nuoren toimijuutta. Päinvastoin se näyttää tämän tutkimuksen perusteella keskinäisen luottamuksen rakentamisen ehtona sekä suhteissa ja suhteista kumpuavan toimijuuden vahvistajana.”</p>	<p>Nuoren asioiden hoitaminen ei heikennä nuoren omaa toimijuutta, vaan näyttää luottamuksen rakentamisen ehtona ja yhteistyösuhteesta kumpuavan toimijuuden vahvistajana.</p>		
<p>”Aina nuoret eivät yksinkertaisesti halua uutta aikuista, tutkijaa edes väliaikaisesti osaksi elämänsä”</p>	<p>Uuteen työntekijään tutustuminen ei ole aina nuoren tahto</p>	<p>Palveluiden jatkuvuus</p>	<p>Palveluiden järjestäminen</p>
<p>”Vaikka institutionaaliset kohtaamiset ovat syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten elämänsä hetkellisiä, on laajempi palvelujärjestelmän läsnäolo monesti pysyvää”</p>	<p>Vaikka työntekijät ja tahot vaihtuvat on nuorten aikuisten palveluiden läsnäolo monesti nuoren kohdalla pysyvää.</p>		
<p>”Ohjaus- ja tukipalveluiden kautta nuoret tavoittavat monia tärkeitä ideoita, kontakteja ja kokemuksia, mutta tähän ei riitä yksittäinen käynti esimerkiksi opinto-ohjaajalla tai työvoimatoimistossa, vaan tarvitaan pidemmällä aikavälillä tapahtuvia ’jokapäiväisiä’ kohtaamisia ja pidempiaikaista nuoren rinnalla kulkemista”</p>	<p>Yksittäinen käynti palveluissa ei riitä, vaan tarvitaan säännöllisiä, tiiviitä ja pitkäaikaisia kohtaamisia.</p>		

<p>"Tällaisissa tilanteissa palveluiden epävarmuuksilla ja tukisuhteiden katkeamisilla voi olla hyvin perustavanlaatuisia vaikutuksia nuorten hyvinvointiin ja toimintakykyyn."</p>	<p>Palveluiden epävarmuus ja kontaktien katkeaminen vaikuttavat nuoren hyvinvointiin ja toimintakykyyn.</p>		
<p>"The participants described situations in which they had to deal with multiple practitioners because they were transferred from one unit to another or because providers left or went on leave, or because of the organization of the health service itself. Several participants also considered too many points of contact as a problem."</p>	<p>Kontaktien vaihtuvuus koetaan ongelmallisena</p>		
<p>"Participants talked about how they needed predictability and stability; how it takes time to build trust and this requires you to have the same provider over time"</p>	<p>Palveluiden pysyvyyttä, vakautta ja ennustettavuutta tarvitaan, koska luottamuksen rakentuminen vie aikaa</p>		
<p>"This predictability made participants feel safe"</p>	<p>Ennakoitavuus lisää turvallisuudentunnetta</p>		
<p>"However, the lack of clarity in the conceptualisation and operationalization of continuity of care has been linked to a deficit of user involvement"</p>	<p>Palveluiden jatkuvuuden ja toiminnan epäselvyys aiheuttavat nuorten aikuisten osallistumisen puutetta.</p>		
<p>patients' experience when seeing multiple clinicians, reveals that patients find retelling their story repeatedly for new providers particularly disturbing and burdensome, while having a single trusted clinician who helps</p>	<p>Toistuvasti saman asian kertominen useille työntekijöille (vaihtuvuus) koetaan rasakkaana, kun taas yhden työntekijän kanssa toimiminen (jatkuvuus) koetaan toimivana</p>		

navigate the system and sees the patient as a partner provides necessary continuity			
"Nuoret kertoivat myös palveluiden supistamisen ja tehostamisen tehneen palvelukontakteista hauraampia ja vaikeammin saavutettavia."	Nuoret aikuiset kokevat supistetut palvelut vaikeasti saavutetuiksi	Palveluiden saataavuus	
"Nuorten näkökulmasta palveluiden raja-aitoja pitäisi madaltaa ja tuen saamista pitäisi määrittää joustavuus ja inhimillisuus hallinnollisten palvelukriteereiden sijaan"	Nuoret aikuiset toivovat matalan kynnyksen palveluita ja palveluiden määrittämistä joustavasti.		
"Tutkimukseen osallistuneet nuoret kuitenkin kuvasivat järjestelmää byrokraattiseksi ja vaikeaksi ennustaa."	Nuoret kokevat palvelujärjestelmät byrokraattisiksi.		
"Wait times and the experience while waiting was a concern identified in this study. This could be due to"	Hoitoon pääsyn odotusajalla on suuri merkitys		
"Specifically, this included wait times and hours of operation"	Hoitoon pääsyn odotusaika ja aukioloaika merkityksellisiä.		
"Merkittävää tuen saaminen silloin, kun he sitä tarvitsevat."	Oikea-aikainen avun saanti on merkityksellistä.		
"Nuoret myös kokevat, että he eivät pääse palveluiden piiriin riittävän nopeasti ja helposti"	Nuoret aikuiset kokevat, että palveluihin ei pääse riittävän nopeasti ja helposti.		
"Heidän palveluun pääsynsä on toisinaan kiinni heidän voimavaroistaan ja sosiaalisista ja taloudellisista resursseistaan"	Palveluihin pääsy koetaan olevan kiinni omista voimavaroista ja resursseista		
"Apua saavat helpoiten ne, joilla on parhaat mahdollisuudet sitä itse hankkia, mikä heikentää niiden nuorten pääsyä	Apua saa helpoiten toimintakykyinen nuori, kun taas ilman jää he, jotka sitä eniten tarvitsisivat		

avun piiriin, jotka sitä eniten tarvitsivat”			
”diagnoosit tai merkinnät erilaisissa rekistereissä estivät ja rajoittivat nuorten aikuisten täysivaltaista kansalaisasemaa.”	Nuori aikuinen kokee merkinnät erilaisissa rekistereissä rajoitteeksi saada tarvittavaa tukea		
”palveluihin ei myöskään osata tai tiedetä hakeutua”	Palveluista tai kuinka niihin hakeudutaan ei tiedetä		
”Etäisiksi jäädessään palvelut saattoivat tuntua monimutkaisilta ja jopa pelottavilta”	Kun palveluista ei tiedetä, ne koetaan monimutkaisina ja pelottavina.		
”Kohtaamisissa institutionaalisen järjestelmän kanssa he joutuvat toistuvasti tekemään selkoa itsestään ja omasta tilanteestaan, ja eri kohtaamisissa tulevat määrittäneiksi eri tavoin, järjestelmän kriteereistä ja resursseista riippuen”	Nuori aikuinen joutuu toistuvasti tekemään selkoa itsestään ja tilanteestaan kohdattaessaan järjestelmän eri tahoja.	Palveluiden pirstaleisuus	
”Most of the participants experienced the services as fragmented with shifts between practitioners as well as problematic transitions between organizational boundaries.”	Palvelut koetaan hajanaisiksi		
Many participants described shortcomings with respect to cooperation between their therapists and other healthcare professionals involved in their case.	Ammattilaisten välinen yhteistyö koetaan puutteelliseksi		
”joustamattomia palvelukriteereitä, joihin he eivät järjestelmän tulkin mukaan sopineet ja joutuivat siksi palveluiden ulkopuolelle tai ”putosivat niiden väliin”. Esimerkiksi ikärajat, palveluille määritelty maksimikesto tai nuorille määritellyt diagnoosit,	Joustamattomat palvelukriteerit sulkevat nuoria aikuisia pois palveluiden piiristä.	Palvelukriteerien vaikutus	

<p>kuten mielenterveys- ja päihdeongelman yhtäaikaisuus, sulkivat nuoria pois palveluiden piiristä”</p>			
<p>”Osalle nuorista se tarkoitti sitä, että heidät kohdattiin palveluissa vain tästä näkökulmasta: heidän tilanteitaan käsiteltiin ongelmina, joita pyrittiin ratkomaan suhteessa työhön, tai joiden ratkaisuksi tarjottiin työtä, vaikka he omasta mielestään olisivat tarvinneet ensisijaisesti tukea esimerkiksi päihdeongelmaan tai sosiaalisten suhteiden haasteisiin”</p>	<p>Nuoret kokevat, että apua tarjotaan muuhun, kuin heidän itsensä kokemaan haasteeseen.</p>		
<p>”Itsenäistyvien nuorten oikeus palveluista saatavaan tukeen, suojaan ja huolenpitoon jää tunnistamatta, kun institutionaalisen järjestelmän toimintaa ohjaavat ensisijaisesti palvelukriteerit tai palveluille määritellyt tavoitteet.”</p>	<p>Palvelukriteerien ohjatessa palvelujärjestelmässä toimintaa, jää nuoren aikuisen oikeus palveluista saatavaan tukeen, suojaan ja huolenpitoon tunnistamatta.</p>		
<p>”Julkisen hallinnon toimintaprosessit saattavat jo etukäteen määritellä asiakkuuden rajat, mikä vaikeuttaa institutionaalisen järjestelmän mahdollisuuksia havaita nuorten erilaisia olemisen tapoja, toiveita ja tarpeita. Seurauksena nuoret aikuiset jäävät ulos tarpeellisiksi kokemistaan palveluista tai putoavat palveluiden ”väliin”.”</p>	<p>Toimintaprosessien määritelyssä asiakkuuksien rajat etukäteen, vaikeutuu järjestelmän mahdollisuus havaita nuoren aikuisen erilaisia tarpeita ja tästä syystä jäävät palveluiden ulkopuolelle.</p>		
<p>”Toisinaan heidät määritellään liian toimintakykyisiksi, toisinaan liian sairaiksi ja ”vaikeiksi”;</p>	<p>Nuoriaikuinen saatetaan määritellä liian toimintakykyiseksi tai liian sairaaksi ja</p>		

joskus edellisessä palvelussa heille määritelty status tekee heistä sopimattomia seuraavaan palveluun.”	palvelut nähdään heille sopimattomina		
”Palvelujärjestelmältä ja sen yksittäisiltä työntekijöiltä vaaditaan vahvaa eettisyyttä, jotta asiakkaita ei valittaisi sen mukaan, millaisina onnistumisen mahdollisuudet nähdään”	Vahva eettinen palvelujärjestelmä auttaa kaikkia, riippumatta onnistumisen mahdollisuuksien ennusteista		
”Yksinäisyys ja sosiaalinen eristyneisyys olisivatkin ensimmäisiä asioita, joihin marginaalisissa asemassa olevien nuorten elämässä tulisi pyrkiä puuttumaan”	Yksinäisyyteen ja sosiaaliseen eristyneisyyteen tulee puuttua	Yksinäisyyden vähentäminen	Inklusio
”Läheissuhteista puhutaan usein nuorille tärkeinä resursseina, mutta artikkelimme nuorten elämässä ne olivat monessa suhteessa tuhoisia.”	Läheissuhteet nähdään nuorten voimavarana, vaikka nuori ei näin itse kokisi.	Verkosto	
”Mitä laajempi ja tukevampi nuoren lähiverkosto on, sen paremmin hänellä on hallussa resursseja ja pääomia selviytyä vastoinkäymisistä”	Laaja ja tukeva lähiverkosto lisää selviytymisen todennäköisyyttä vastoinkäymisistä.		
”Tis could include peer support workers who may utilize their own lived experience to aid in people presenting with concerns”	Vertaisuuden hyödyntäminen auttaa oman kokemuksen ymmärtämisessä.	Vertaisuus	
”Kun nuoret kohtaavat samoissa tilanteissa olevia tai olleita nuoria, keskustelevat heidän kanssaan ja kuulevat heidän tarinansa, tarjoutuu heille konkreettista aineistoa asettaa tilanteensa osaksi itseä laajempaa ilmiötä”	Vertaisuus lisää näkemystä, ettei ole yksin haasteittensa kanssa.		

<p>”Osalle palvelut tarkoittavat myös sosiaalisia suhteita: palveluissa rakentuvia nuorten välisiä suhteita ja ideaalita-pauksessa intensiivistä ja luottamuksellista suhdetta työntekijään”</p>	<p>Palvelut tuovat mahdollisuuden sosiaalisille suhteille</p>	<p>Kuuluminen osaksi yhteisöä</p>	
<p>”Ammatillisesti olisi tärkeää huomioida, että hyvinvointi riippuu merkittävässä määrin yksilöiden kyvystä liittyä toisiin ihmisiin. Esimerkiksi relationaalinen köyhyys (relational poverty), suhteiden puuttuminen, leimaa monen syrjäytyneen ja vähäosaisen elämää”</p>	<p>Hyvinvoinnin kokemus vaatii kykyä liittyä toisiin ihmisiin.</p>		
<p>”Ystävyyssuhteet vaikuttivat keskeisesti nuorten sosiaalisen verkoston ja jossakin määrin myös institutionaalisen tuki-verkoston rakentumiseen”</p>	<p>Ystävyyssuhteet vaikuttavat keskeisesti sosiaalisten verkostojen rakentumisessa.</p>		
<p>”voidaan tehdä paljonkin sen varmistamiseksi, että jokaisella nuorella olisi päivittäinen yhteisö ja paikka, johon tulla ja kuulua.”</p>	<p>Jokaisella nuorella pitäisi olla yhteisö, johon kuulua.</p>		
<p>”Toimijuuden relationaalisuus tuli nuorten elämäkerronnassa esille erityisesti tarpeena olla jäsenenä jossakin yhteisössä ja havaita, että täällä on muitakin, jotka eivät olleet löytäneet paikkaansa nuoruuden standardielämäkulusta ja valtavirroista”</p>	<p>Nuorella on tarve olla osana jossakin yhteisössä ja havaita yhdenvertaisuutta.</p>		
<p>”Kohtaaminen, kuunteleminen ja yhdessä tekeminen laajentavat nuoren toimijuutta.”</p>	<p>Kokemus kuulumisesta johonkin lisää nuoren omaa toimijuutta</p>		
<p>”Kuitenkin nuorten omassa kerronnassa,</p>	<p>Nuori arvostaa kokemusta kuulua johonkin yhteisöön.</p>		

puhetavoissa ja heidän arvostamisensa asioissa koskien Ohjaamo ja Avointa ammattiopistoa korostuivat yhdessä tekeminen, mahdollisuus jakaa omia kokemuksia ja kuulua yhteisöön”			
”Lähiyhteisöissä ja sosiaalisissa suhteissa heidän on mahdollista tulla tunnustetuiksi muiden kanssa yhdenveroisina toimijoina”	Yhteisöt ja sosiaaliset suhteet mahdollistavat yhdenvertaisuutta		
”Nuorille tarjoutui mahdollisuuksia kokea itsensä ja omat voimavaransa hyödyllisiksi ja ympäröivän sosiaalisen yhteisön arvostamiksi.”	Mahdollisuus kokea itsensä hyödylliseksi ja merkitykselliseksi on tärkeää.	Merkityksellisyys	
”Nuoret ovat motivoituneita opiskeluun ja työhön silloin, kun ne heijastavat heille merkityksellisyyden ja arvokkuuden kokemuksia”	Merkityksellisyys ja arvokkuuden tunne tekemisessä, lisäävät motivoitumista työlle ja opiskelulle.		
”Näiden kokemusten puute tai tunne oman itsen riittämättömydestä sellaisenaan tai yhteisöön kuulumattomuudesta ajaa nuoria aktiivisesti pois institutionaalilta koulutuksen ja työn kentiltä kohti arvokkuuden kokemuksia tarjoavia muita elämänkontekstejaan”	Merkityksellisyyden ja arvokkuuden tunteen puuttumisen työssä tai opiskelussa ajaa pois näiden parista ja näitä lähdetään hakemaan toisaalta.		
Sosiaalisissa ja yhteisöllisissä suhteissa kehittyvä kansalaisuus onkin sekä aktiivista toimijuutta, että emotionaalisesti merkityksellistä yhteisöllisyyttä ja tunnetta hyväksytyksi tulemisesta	Sosiaalisissa ja yhteisöllisissä suhteissa koettu toimijuus lisää merkityksellisyyttä ja hyväksytyksi tulemisen kokemuksen		
”” nimen” saamisen omalle toiminnalle voittoa toisaalta ymmärtää nuoren keinona säilyttää jonkinasteinen	Tieto ”mistä on kyse” auttaa säilyttämään itsekunnioitusta ja vähentää leimaantumisen tunnetta.	Tiedon lisääminen	Vastuullisuus

itsekunnioitus ja poistaa mahdollinen laiskan, tyhmän tai häirikön leima”			
this diagnosis provided an explanation for her difficulties and offered hope for her future.	Diagnoosi antaa selityksen ja luo toivoa		
”Itsenäistyvät nuoret pitivät tärkeänä saada tietoa yhteiskunnan toimintaperiaatteista, mahdollisuuksistaan vaikuttaa ja omista oikeuksistaan.”	Nuori haluaa tietoa yhteiskunnan toimintaperiaatteista ja omista osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista.		
The mental health service users’ desire for more information and participation is consistent with other studies	Palveluiden käyttäjä haluaa saada tietoa ja osallistua		
”nuoruuden riskeihin puuttuminen argumentoidaan yleensä nuoren omaksi parhaaksi, vaikka taustalla on nähtävissä myös kansantalouteen liittyviä realiteetteja”	Riskeihin puuttumisella on myös kansantaloudellinen peruste.	Yhteiskunnallinen ymmärrys	
”riskejä pyritään hallitsemaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta riskien realisoinnin myötä syntynytä kustannuskasvua voitaisiin rajoittaa”	Varhainen puuttuminen ja tuki synnyttää kansantaloudellisia säästöjä.		
”Sellaisia yhteiskunnallisia tukirakenteita, joiden avulla tilapäisesti tai toistuvasti vaikeuksissa olevat kansalaiset selviytyvät tilanteistaan, pitää talous- ja tuloskeskeisistä politiikoista huolimatta puolustaa ja ylläpitää”	Tukirakenteiden ylläpitäminen on tärkeää, vaikka tuella satu apu olisi vain tilapäistä tai se toistuisikin usein.		
”Yksilö- tai ryhmämuotoisen toiminnan lisäksi olennainen osa etsivän työn yhteiskunnallista tehtävää on kentältä nousevan, nuoria	Tiedon tuottaminen nuorten palveluiden tarpeesta on olennaista yhteiskunnan näkökulmasta.		

<p>koskevan tiedon tuottaminen ja välittäminen poliittisille päättäjille, yhteistyökumppaneille, toiminnan taustaorganisaatioille sekä myös laajemmin kansalaisille.”</p>			
<p>”training for ED clinicians on MHSU, recovery principles, and trauma-informed care could improve the care for young people”</p>	<p>Ammattilaisten osaaminen, koulutus auttaa nuoren hoidon onnistumisessa.</p>	<p>Ammatillinen osaaminen</p>	
<p>”työntekijöiden tasapainoilusta ammatillisten työskentelynormien ja persoonan avulla tehtävän auttamistyön vaatimusten välillä sekä toisaalta lähelle päästämisen tai etäisyyden pitämisen välisestä jännitteestä.”</p>	<p>Työntekijöiltä vaaditaan ammatillisuuden ja persoonallisuuden tasapainottelua</p>		
<p>It is important that providers working with youth with socially complex needs are well versed in the limits and protections of confidentiality in their state and well trained in delivering this information to their patients in a truthful and understandable manner, because youth note that an assurance of confidentiality is something they consider when deciding whether to seek care that could benefit them</p>	<p>Ammattilaisilta edellytetään hyvää yhteiskunnan rakenteiden tuntemusta ja tiedon antamista ymmärrettävästi ja totuudenmukaisesti, jotta luottamus saavutetaan.</p>		
<p>”Työntekijöiden puheta- vat sisälsivät eriasteisia odotuksia ja kannanot- toja, jotka liittyivät nuor- ten elämän valintoihin tai toimintaan liittyvään täytymiseen: pakkoihin,</p>	<p>Työntekijä tuo vuorovaiku- tuksessa esiin odotuksia ja kannanottoja nuoren elä- mään liittyen.</p>		

velvoitteisiin tai vaihtoehtottomuuteen”			
”Tehostetulla havainnoinnilla tarkoitetaan työntekijöiden havainnointia erilaisista nuoriin liittyvistä riskitekijöistä, joiden perusteella nuoria lähestytään”	Työntekijät havaitsevat riskikäyttäytymistä, johon tulee puuttua.	Ammattilaisen vastuu	
”Joidenkin nuorten tarvitsevuus ja vaateliaisuus saattavat kuitenkin johtaa tällaiseen ammatillisesti perusteltuun työskentelysuhteen rajoittamiseen.”	Rajoittaminen on toisinaan perusteltua		
”Yleisesti ottaen yhteiskunnassamme viranomaisten toteuttamia pakkotoimenpiteitä oikeutetaan sillä perusteella, että yksilö ei ole kykenevä tekemään itsensä kannalta järkeviä päätöksiä tai että hän toiminnallaan vakavasti vaarantaa oman tai toisten ihmisten hyvinvoinnin tai terveyden.”	Pakkotoimia käytetään nuoren oman hyvinvoinnin ja turvallisuuden takaamiseksi		
”Puuttumattomuus nuoren toimintaan olisi ollut tulkittavissa välinpitämättömyytenä, äärimmillään jopa heitteillejättönä.”	Puuttumattomuus voidaan nähdä myös heitteillejättönä.		
”Ohjauksellista työtä tekevien viranomaisten ja ammattilaisten käytössä on aina vallan ja tiedon välineitä, jotka vaikuttavat nuoren elämänsuuntaan ja -laatuun”	Ammattilaisten käyttämät vallan ja tiedon välineet vaikuttavat nuoren elämänsuunnan ja -laadun valintaan.		
”One of our participants spoke of their personal lived experience and acknowledged seeing burned-out staff in the ED”	Asiakas tunnistaa loppuun palaneen ammattilaisen		